

Přítomnost

ROČNÍK XV

V PRAZE 7. PROSINCE 1938

ZA KČ 2.—

Šel vývoj nalevo nebo napravo?

F. PEROUTKA

Are you doing it well, Mr. Czech?

Francouzští vojáci proti Mnichovu

IVO DUCHAČEK

Praha se počestuje

JIRÍ HALLER a GALLI

Od vlády Syrového k vládě Beranově

Slovensko před volbami

KORNEL SYNEK

A záruky? — „Polský větrník“ — Vojenské starosti po mnichovském míru — Jak Mussolini prostředkoval — Český dar Maďarsku — agrární reforma — Král Carol rozšlapal Železnou gardu — Žlutá proti bílé — Jak se rozhodnou mladí — Benešův plán

ODBORNÍ LÉKAŘI**Sanatorium Dr. Borůvka**

ústav pro choroby chirurgické, ženské a porody, PRAHA II.,
LEGEROVA 61/63. Telefony 212-37, 379-06, 332-38. Řídicí lé-
kař dr. Klinger.

Docent oční **JIRI JIRMAN**

Praha II., Václavské náměstí 53

MUDr. Frankl odborný lékař pro žaludeční a
střevní nemoci a roentgenologii.
PRAHA II., NEKÁZANKA 4, II. patro. Ord. 9-10, 3-4.
Telefon 234-13.

MUDr. Ervín Fröhlich, odborný lékař pro choroby
vnitřní, žaludeční, střevní a
výměny látek, em. asistent I. med. kliniky prof. Schmidta,
PRAHA I., Na Příkopech 35. Ord. 9-10, 1/3-1/5. Telef. 228-91.

MUDr. ZDENKA NEDVĚDOVÁ-NEJEDLÁ

odb. dětská lékařka, **PODOLÍ, Pankrácká 14** (stanice elektr.
dráhy za Podol. sanatoriem). Ord. 9-10 a 2-4. Tel. 441-77.

Pro plastickou chirurgii **Dr. RUDOLF SLUNECKO**
ord. 3-4 (a podle úmluvy). Telefon 393-79. PRAHA II., VO-
DÍČKOVA 15. (Hlávčův palác.)

Odborný lékař pro porod- **MUDr. K. STEINBACH**
nictví a pro nemoci žen
PRAHA II., Havlíčkovo nám. 22. Ord. 9-11, 2-4. Tel. 270-13.

Dr. STANISLAV TUMPACH

PRAHA XL., FOCHOVA 84. (Nám. krále Jiřího.) Ord. 15-17.
Tel. 512-86, byt: 513-38.

MUDr. EMIL VOGL

odborný lékař pro nemoci vnitřní, PRAHA II., LÜTZOWOVA
82, roh Washingtonové. Ord. 9-11, 2-4. Telefon 226-65.

SANATORIUM Dr. OPATRNÝ

telefon číslo 15

Starý Smokovec

léčí plicní choroby - Morbus Basedow - Otevřeno
po celý rok

VAŠ VKUS I NÁROKY USPOKOJÍ**KRAUS & SPOL.**

krejčí pro pány a dámy

Telefon 309-69

PRAHA II.,
Panská ul. 100

OBUV PRO VYŠŠÍ NÁROKY

FERRY GRAUMANN

PRAHA I., PŘÍKOPY 35, schodiště A.

Tel. 315-28.

Oblíbené automobily Tatra dodáváme běžně dále

Změněné poměry postavily nás před těžké úkoly, své zá-
kazníky však dále plně uspokojíme. Automobily Tatra se
nezmění ani jakostně, ani cenově, stále to bude naše spo-
lehlivá a poctivá práce. Osvědčené Hadimršky, proudnicové
čtyř- a osmiválcové, nákladní a speciální vozy. Obzvláště
vozy budoucnosti, proudnicové automobily Tatra s moto-
rem vzadu, jsou při svých vysokých rychlostech již dnes
svou spolehlivostí a hospodárností způsobilé pro budoucí
naši národní automobilovou silnici.

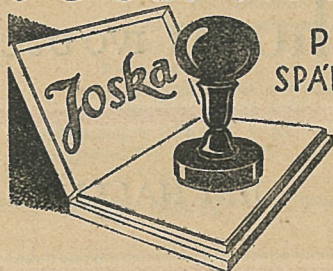
Naše osvědčená služba zákazníkům se rovněž nezmění,
každá dílna Tatra Vám bude dále opravovat Vaše vozy
a rychle dodávat původní součástky Tatra.

Naše prodejny a zástupci Vám ochotně předvedou a podají
vysvětlení o automobilech

TATRA

vozech zvláštních předností a kvalit.

Závody Ringhoffer-Tatra a. s. Praha-Smíchov

JOSEF KUBIAS

PRAHA II.
SPALENÁ ul. 40
TEL. 25115

OBSAH 48. ČÍSLA PŘÍTOMNOSTI: F. PEROUTKA: P) česku. — B. PALKOVSKÝ: Třetí prezident republiky. —
L. NOVOTNÝ: Francie nad sopkou. — JAN DLABAČ: Na pořadí jsou německé kolonie. — MILENA JESENSKÁ:
O tom přeskolování. — SIGMA: Mezinárodní mosaika. — ZDENĚK SMETÁČEK: Snad přece nejsou pro nás ztra-
ceni. — DIPLOMATICUS: Nepřehánět. — KORNEL SYNEK: Maďari začínají, kde přestali. — Útok na čest. — Jak
se to stalo? — Francie o Karlu Čapkově. — Otázky oktavánovy. — Jak žije bývalý prezident — Jaké jsou poměry,
na pracovním trhu.

Přítomnost

řídí Ferd. Peroutka

nezávislý týdeník

vychází ve středu v nakladatelství

FR. BOROVÝ V PRAZE I., NÁRODNÍ TRÍDA 11

Telefon číslo 390-51 až 54 • Účet poštovní spořitelny číslo 35.622 • Nevy-
žádané rukopisy se nevracejí • Předplatné na rok Kč 100.—, na půl roku
Kč 50.—, na čtvrt roku Kč 25.—, jednotlivá čísla Kč 2.—. Pour la Fran-
ce et ses Colonies Frs 2.50. • Dohlédací pošt. úřad Brno II. • Novin-
sazba povolena v Brně řed. pošt a telegrafů pod čís. 119.268/IIIa. •
Odpovědný redaktor J. Dlabáč.

TISKEM LIDOVÉ TISKARNY, BRNO, ČESKA 6.

Prítomnost

ROČNÍK XV

V PRAZE 7. PROSINCE 1938

ČÍSLO 49.

Šel vývoj nalevo nebo napravo?

Mnozí sprásknou ruce úžasem, jak je roku 1938 ještě vůbec možno chtít o tom diskutovat. Mají před očima vzestup Hitlera a Mussoliniho, úpadek demokracií, potlačení socialismu, koncentrační tábory: tak jaké ještě řeči? Ale přece zbývá všelicos uvážít a povědět.

Roku 1924 prohlásil prezident Masaryk, že vývoj jde nalevo, a tato doba by nebyla tím, čím jest, kdyby na to nevzpomínala s posměchem. Rok 1924 byl ovšem zvláštní rok: tehdy po prvé v dějinách britské říše ujímala se tam vlády strana socialistická a nevypadalo vskutku přehnaně podotknout k tomu, že vývoj jde nalevo. Dobře, máme-li dnes před očima postavu Chamberlainovu a všech jeho rádců, vidíme tak jasně, jak jest potřeba to vidět, že vláda Labour Party v Anglii nebyla zatím víc než episodou. Myslil-li Masaryk, že od té chvíle, co MacDonald se ujal vlády, vývoj nepřetržitě půjde nalevo, ovšem se mýlil. To jest věc faktů. Ale Masarykovi se neklade za vinu ani tak, že by se byl jako chladný pozorovatel vyslovil, že vývoj jde vlevo, nýbrž to, že si prý zřejmě přál, aby vývoj šel tím směrem. Snad vskutku bylo tehdy u Masaryka aspoň poněkud přání otcem myšlenky. Jde o to, je-li spravedlivě a s českého stanoviska vhodné ho za toto přání po smrti kárat.

Roku 1918, vraceje se z Ameriky do vlasti, přemítal na lodi Masaryk o budoucnosti. Jak sám píše ve Světové revoluci, uvažoval takto: »Proti Palackému věřil jsem v možnost naší samostatnosti; pokládal jsem samostatnost za možnou, jestliže, jak Havlíček žádal, budeme mravně zachovalí a k obraně své svobody vždy odhodlaní, budeme-li provádět rozumnou a poctivou politiku uvnitř i navenek, a konečně, bude-li v Evropě posílena demokracie, za níž potlačování národa národem není možné.« Otázka, půjde-li vývoj nalevo nebo napravo, byla po celých minulých dvacet let totožná s otázkou, bude-li v Evropě posílena či oslabena demokracie, »za níž potlačování národa národem není možné«. Žádný Čech neměl nikdy druhému Čechu vytýkat touhu, aby demokracie byla posílena, neboť káral ho za přání, aby byly posíleny ty směry, za jejichž převahy by československý stát byl nejbezpečnější. Uváděje bezpečnost česko-slovenského státu v souvislost s osudem demokracie, Masaryk se nikterak nemýlil: ve chvíli, kdy demokracie v Evropě byla nejvíce zatlačena, byl náš stát také nejvíce ohrožen; protidemokratické směry vesměs se ukazovaly nepřáteli Česko-Slovenska; kde se nějaký fašismus nebo polofašismus vyskytl, hned se chystal ve jménu onoho dynamismu, kterému se dříve prostějí a pravdivěji říkalo výbojnost, posunovat naše hranice. Naše státní katastrofa spadá v jedno s vrcholným rozmachem fašismu, a není to náhoda. I jestliže se Masaryk v odhadu vývoje mýlil, věru není nad čím se smát, jestliže se ovšem nesmějeme prostě z cynismu. Naše hranice a naše menšiny staly se obětmi toho, že v Evro-

pě nebyla posílena demokracie, čili že v tomto ohledu nešel vývoj nalevo.

Máme-li rozhodovat, šel-li vývoj nalevo nebo napravo, nesmíme s těmi dvěma pojmy mávat jako prázdnými pytli, nýbrž musíme se dohodnout, co znamenají. Roku 1931 formuloval jsem si to takto: »S levicí nás spojují tyto základní, rozhodující ideje: smír národů, sociální spravedlnost a hospodářská organizace. Jsou-li toto levé ideje, nemůžeme jinam patřit než na levice.« Co se stalo s těmito ideami? Pokud jde o smír mezi národy, vývoj opravdu nešel vlevo, ale, vidíme-li důsledky, jež z toho vyplynuly, řekneme, že jen bláznivý Čech by se mohl radovat. Ostatně pan Beran i pan Stříbrný už řekli levicí: Byli bychom neskonalé raději, kdybyste byli měli pravdu vy, ne my. To tedy jen, pokud se správnosti ideálu týká. Jest možno, že lepší a pro stát prospěšnější věc je někdy poražena: máme umět to přijmout tak, jak to jest, jako ránu osudu, ne to dokonce vychvalovat.

Co se však stalo s ostatními levými ideami? Na příklad s ideou hospodářské organizace? Jak se vede »starému pořádku« a kapitalismu ve vítězných pravých režimech? Byla tam minulost utužena — nebo oslabena? Znamenala porážka levých stran také naprostou porážku levých ideí? Nebo snad vítězové leccos přijali od poražených? Neuskutečnili lidé praví něco z toho, oč lidé leví se marně pokoušeli? Aby se nezdálo, že si něco teprve teď vymyslím, budu raději citovat, co jsem napsal do »Prítomnosti« roku 1931:

»Zvýšení kontroly nad soukromým hospodářstvím je zajisté požadavek směru levého; směr pravý jest pro neomezovanou volnost. Poněvadž nyní takový omezovací zákon podává vláda, již nelze považovat za levou, je i taková osnova zákona dokladem pro analýzu situace, kterou jsme udělali: k tomu, aby svět šel nalevo, není nezbytně třeba volebního ani jiného vítězství stran levých; i strany pravé a střední budou nuceny k levým opatřením, nikoliv ze záliby, nýbrž pod tlakem nutnosti.«

A r. 1933 pod titulem »Levice poražena — levé ideje vítězí«:

»Kdo by už byl neslyšel, že levice jest poražena, zahanbena, zdiskreditována, na kopytech roznesena? Kdo by se jí nevysmíval? Dobře, dejme tomu, ale pohledme, jak si tedy počínají páni vítězí. Logické by bylo očekávat, že také levé ideje jsou poraženy, zahanbeny, zdiskreditovány, na kopytech rozneseny. Ku podivu — nezdá se tak. Minulý týden pronesl ministr zemědělství Hodža, tedy žádný přívrženec levice a také jeden z »vítězů«, velmi rozumnou řeč, ve které se vyjádřil mezi jiným: »Abychom zachránili hospodářství proti škodám, plynoucím z liberalistické spekulace, utíkáme se v celém světě k hospodářství usměrňovanému.« Usměrňované, čili regulované hospodářství patří, jak známo, mezi hlavní požadavky levice, proti nimž se pravý směr ještě nedávno vášnivě vzpíral. Vypadá to, jako by se nehodlal vzpírat dále. Dožívá se tedy levice toho, že ve chvíli, kdy její vliv nesporně klesá, její myšlenky si vynucují vstup do politických salonů odpůrců. Děje se — zatím ovšem v skrovném rozsahu — co jsme vytrvale předvíдали: levé myšlenky budou prosazovány a uskutečňovány i bez vítězství stran levých — ba i za jejich porážky; strany pravice budou k nim přivedeny tvrdými nutnostmi hospodářskými, neboť levé ideje nejsou vzaty ze vzduchu, nýbrž jsou logickým důsledkem dnešní situace...«

Patrně pro nějakou tajemnou stránku politického dění jest třeba, aby levé ideje byly prováděny stranami pravými. Už jednou se to u nás stalo: spoluvláda s Němci byla dávným ideálem levice, ale uskutečnila ji pravice. Také ve Francii se stalo něco podobného: Briand a Herriot hlásali nutnost, aby Francouzi odtáhli z Porúří; byli poraženi, ale nad nimi zvítězivi Poincaré okupační vojsko odvolal. Právě tak se děje nyní: za doby nejhlubšího úpadku levice začínají praví muži mluvit levým jazykem, zajisté ne ze záliby, nýbrž z potřeby okolností.

Tento děj — pokračuje. Zajisté, kdybychom se rozhlíželi po tom, co se stalo s levými stranami a s levými muži, řekli bychom, že pravý směr zvítězil tak jako po Bílé hoře proreformace. Trochu jinak budeme pohlížet na věci, prohlédneme-li si, co uskutečňují vítězové tam, kde zvítězili. Jestliže někdo (jako oni kapitalisté, kteří podporovali fašismus v jeho začátcích) doufal, že starý pořádek bude několikanásobnými hradbami opevněn, nemá ani v Německu, ani v Itálii příčiny k radosti. Neboť co zbývá ještě z podoby starého kapitalismu v obou fašistických zemích? Konservativní kapitalistické hospodářství udrželo se nikoliv tam, kde fašismus vyhrál, nýbrž v demokraciích anglické a francouzské. V hitlerovském Německu byla, z jiného sice konce, ale přece nastolena jako v Rusku vláda státního kapitalismu. To ovšem za vývoj napravo neuznáme, ani když sebe více levých představitelů by tam bylo zavřeno v koncentračních táborech. V Itálii, která se mírněji posunuje týmž směrem, vyjadřuje se Mussolini takto: »Prohlašuji vám, že výrobní kapitalistická metoda jest u konce.« Německý nacionální socialismus jen z poloviny agitoval nacionalismem: z druhé poloviny vždy užíval téměř marxistických argumentů. Hlavní hospodářské dílo, vyšlé z nacionálně socialistických kruhů, mělo příznačný titul: »Das Ende des Kapitalismus«. Žádný marxista nemohl by své knize dát marxističtější název. To nebyla jen agitace: každý německý podnikatel mnohokrát měl již příležitost uvažovat, zda vskutku nenastal pod Hitlerovou vládou konec kapitalismu. Není náhodou, že jak Hitler, tak Mussolini vyšli z hloubky lidových vrstev, skoro možno říci z proletariátu. Jiná společnost než stará chápe se tu vedení věci. K nacismu vedl davu mimo jiné také odpor k buržoasii. Objektivní pozorovatel tvrdí, že dělník jest vskutku protežovaným stavem v Třetí říši: tak zkušený vůdce lidu, jako je Hitler, ví, že by se nebyl mohl vydat za svými dalekosáhlými cíly, kdyby si v zádech zanechával nespokojené dělnictvo. Dostáváme zprávy, že čeští dělníci v zabraných územích si ze všech stavů nejméně stěžují.

Na otázku, kam šel vývoj, nelze tedy odpovědět s ráznou jednoduchostí. Pravděpodobně šel napravo i nalevo. V politice napravo, v hospodářství spíše nalevo. Demokracie i starý kapitalismus byly současně podryty. Naše pravice, která byla někdy ochotna se k úspěchům německého nacionálního socialismu tvářit skoro vesele a se zadostiučiněním zapomíná více, než je dovoleno a radno, na celou polovinu názvu té strany: na slovo socialismus. Bude, dříve nebo později, zklamána, neboť nelze říci, že by ono slovo socialismus bylo zůstalo vězet jen v titulu a vůbec do německé skutečnosti nesestoupilo.

Proč levé strany byly rozmetány právě v době, kdy jisté jejich levé ideje, zejména idea organizace celého hospodářství vítězí na celé čáře v životě vel-

kých států, jako jsou Německo a Itálie, to jest jiná otázka. Pravděpodobně otázka politického talentu, abychom to řekli jednoduše.

F. Peroutka

p o z n á m k y

Od vlády Syrového k vládě Beranově

Je možné, že jmenování Beranovy vlády bylo přijato tu a tam v naší nejširší veřejnosti se smíšenými pocity. Myslíme, že neprávem. Abychom si uvědomili lépe, jaký klad znamená v našem politickém životě nová vláda, musíme se vmyslit do situace, v níž jsme byli ve třetím týdnu měsíce září. Jaké úzkosti jsme tehdy prožívali, nejenom o vnější osud státu, ale i o jeho vnitropolitický vývoj! Nebylo přece nemožné, že demagogové a násilníci se pokusí zmocnit našeho vnitropolitického života, smrtelně raněného mnichovským diktátem a z toho plynoucím vynuceným ústupem naší neporažené armády a mvělenkovým zvratem, který vedl k těžké stísněnosti v každém povětivém Čechoslováku. Připomeňme si na příklad ony čtvrteční demonstrace před pražským parlamentem, hodiny zlé nejistoty a rozechvění nad očekáváním, co si počne národ a co učiní massy lidu, jež se vyhrnuly do ulic.

Náš národ tehdy opětně osvědčil politický rozum, který si zaslouží ocenění. Nedošlo k vnitřnímu rozvratu a po dnech zlomu v duši národa obrátil se lid znovu k práci a k vůli budovat. V onen nezapomenutelný zlý čtvrtek 22. září volal rozčilený lid po vládě generála Syrového. Dostalo se mu jí okamžitým rozhodnutím presidenta republiky a odpovědných politiků. Byl to šťastný čin, protože především vedl k uklidnění vášní. Za druhé armádní generál Syrový prokázal tím, že se tak těžké úlohy ujal v nejhroznější době svou pohotovost k oběti, jež byla od něho žádána. Dovedl položit první kameny ke konsolidaci druhého, menšího Československa. Obě vlády gen. Syrového, první ryze úřednická, jež vládla dvanáct dní, i druhá, jmenovaná 4. října, již poněkud s nádechem političtějším, splnily historický úkol. Především udržely zákonost a obnovily pořádek, aniž podstatně byly omezeny svobody lidu. I kdyby něžného jiného byly neučinily, mají historické zásluhy. Klíč, pořádek, legalita a vnitřní svoboda občanů, to jsou státky, jejichž nesmírnou hodnotu poznáváme teprve, když je ztrácíme.

Přicházíme-li nyní k vládě, kterou sestavil poslanec Beran, musíme ji také především nosovat s hlediska situace, v níž se stát octl, a pokusit se představit si, jaká vláda zde namísto této vlády mohla být. Máme dnes v podstatě vládu občanské koalice asi podobného ražení, jakou jsme zažili v letech 1926 — 1929, ještě s tím zlepšením, že nemá tak vysloveně politický ráz, že jsou v ní vesměs lidé vzdělání, poměrně mladí a politicky neangažovaní. Funkce Beranova plyne z jeho posice v tvořící se Národní straně, funkce Sidorova z jeho posice na změněném Slovensku; to jsou dvě jediné politické funkce, ale i ty jsou obsazeny tak, jak příkazují současné poměry domácí i zahraničně-politické. Bylo by bývalo zlé, kdyby poslanec Sidor nechtěl býti členem ústřední vlády, kde se mu dostane všech praktických možností, aby zevnitř nahlédl do státní administrativy, stejně jako by bývalo škoda, kdyby poslanec Beran se neujal sám premiérského místa. Nadto jsou jednotlivé resorty obsazeny odborníky s výrazným určením hospodářským; jejich zřejmým úkolem je připravit politickou i hospodářskou rekonstrukci republiky. Byli vybráni pozorně a dobře.

Nový president republiky i nový předseda vlády dali si na tom záležet, aby členy vlády byli lidé slušní, vzdělání a poctiví. To je velká věc. Musíme si totiž představit, že věci se mohly vyvinout také jinak. Kdyby se některým demagogům zdařilo zmocnit se ulice, mohli snad v příhodné chvíli se svými kompaňony obsadit vládní posice ve vládě. Dnes jsme již z takových risik venku. Nechceme ostatně ani raději do takových spekulací zacházet, avšak provede-li si je čtenář sám, přijde zajisté k názoru, že jsou zde důvody, abychom byli s novou vládou spokojeni. Jestliže předseda vlády Beran ohlásil ihned, že chce spolupracovat s parlamentem a jestliže vedoucí mužové připravované Národní strany pracují jeho lidu, poslanci inž. Nečas, Hampl a dr. Macek, neváhali zvláštním dopisem

již v pátek 2. prosince předsedovi vlády Beranovi blahopřát a nabídnout mu politickou spolupráci, pak vidíme, že věci se vyvíjejí uspokojivou cestou k legalitě a pořádku.

Nový prezident, který bude zřejmě aktivním reprezentantem této legality a pořádku, ukázal současně, že má smysl pro to, udílet poučení gestem. Hned v první den svého nového úřadu navštívil hrob presidenta Osvoboditele v Lánech. Po tom všem, co jsme musili čísti v bulvárních večernicích a po zkušenostech, k čemu se dali někteří lidé strhnout pod vlivem těchto časopisů, byl tento zájezd do Lán vítán jako znamení očisty.

Cis.

A záruky?

Když nám Anglie a Francie 19. září naléhavě poradily, abychom se vzdali sudetských krajů, slíbily nám současně jako náhradu za ztracené území a oslabenou bezpečnost, že se za nové hranice společně zaručí. Tento slib byl pak opakován v mnichovské úmluvě a tam se k němu připojily také Itálie a Německo; tyto ovšem s výhradou, že se napřed vyrovnáme také s Maďary a Poláky. Můžeme ještě připomenout, že ve světle tohoto slibu se česko-slovenská územní revize prezentovala anglickému a francouzskému veřejnému mínění: ličilo se, jak Česko-Slovensko touto transakcí vlastně získá, jak bude za novými hranicemi klidně a bezpečně žít, váženo, podporováno a chráněno všemi a samo k nim nemajíc žádných povinností a závazků. Mohlo se při těchto řečech málem uvěřit, že se Česko-Slovensku bere území jen ze samé přiznání.

Naše vláda si tyto sliby zapamatovala. Když naše hraniční věci byly koncem listopadu trvale a za souhlasu všech zúčastněných stran uznaný za vyřízené, poslala mnichovským velmocem dopis: Všechno jsme vyřídili, se všemi jsme se vyrovnali, všechno jsme splnili. Na důkaz toho citovala příslušné diplomatické dokumenty. Víc nic. Bylo to míněno jako upozornění, že předpoklady velmocenských záruk byly splněny a že by se ty záruky nyní měly uskutečnit.

Odpověď na tento dopis ještě odnikud nepřišla. Zato v »Times« vyšel ve středu 30. listopadu článek. Právě se tam:

»Česko-slovenská vláda před několika dny poslala notu čtyřem mnichovským mocnostem, kde oznamuje, že nové hranice Česko-Slovenska jsou nyní stanoveny, a šetrně připomíná, že je čas, aby záruka, slíbená v Mnichově, nabyla účinnosti. Záruka má být patrně kolektivní, ačkoli sir Thomas Inskip řekl skoro přede dvěma měsíci, že Velká Británie se cítí mravně zavázána považovati záruku již za platnou. Od té doby byla větší část hranic stanovena pouze dvěma mnichovskými mocnostmi, Německem a Itálií, na vídeňské schůzce. Zdá se proto, že německá a italská vláda mají ve věci jak z tohoto důvodu, tak z důvodů zeměpisných, hlavní odpovědnost; ale naše země musí být hotova hráti svou roli, pokud to zeměpisné okolnosti dovolují; a Velká Británie je aspoň tak rozhodnuta jako kterákoli jiná země, že česko-slovenský lid má žítí plně svým životem a způsobem, že jeho národní osobitost nemá být zničena a že má mít svobodu, aby umělecky, kulturně a hospodářsky přispíval k evropskému životu.«

Z těchto slov je vidět, že po dokonání činu nadšení pro záruky v Anglii jaksi ochladlo. Nelze ovšem zamlčet, že člen britské vlády Inskip prohlásil anglickou záruku už na počátku října za platnou; a tak je nutno Inskipovo prohlášení aspoň oslabit. Učinil to v dolní sněmovně Chamberlain a jeho slov se »Times« dovolávají, samy k tomu ještě leccos dodávající. Celkem se tu uplatňují čtyři argumenty: 1. Slíbená záruka byla míněna tak, že nové Česko-Slovensko bude chráněno spíše proti nezaviněnému útoku, než pokud se tkne jeho hranic, neboť tyto hranice lze i přístě měnit dohodou. 2. Záruka velmocí má být kolektivní, to jest mají jí dát Anglie, Francie, Německo a Itálie najednou a společně. 3. Anglie bude ručit jen potud, pokud jí to dovolují zeměpisné okolnosti. 4. Hlavní odpovědnost za nové hranice mají Německo a Itálie, protože jich větší část stanovily vídeňským rozhodčím výrokem. Ke každému z těchto bodů je třeba poznámky.

Pokud jde o názor, že se Česko-Slovensku nemá zaručit integrita jeho nových hranic, nýbrž jen ochrana proti nezaviněnému útoku, je to zřejmě právnícká finesa, která se naprosto přiči duchu i literě mnichovské dohody. Tam se mluví jak o hranicích, tak o nezaviněném útoku. Pouhá zá-

ruka proti »nezaviněnému útoku« by pro nás byla bezcenná. Předně každému, kdo se podívá na novou mapu, musí být jasno, že Česko-Slovensko při své pomnichovské bezbrannosti vůbec nic samo zavinit nemůže. Bůhví, v čí hlavě se zrodil nápad, že bychom ve svém nynějším stavu mohli být tak pošetilí, abychom na sebe ještě přivolávali nějaké útoky. A za druhé: právě proto, že jsme bezbranní, potřebujeme záruky hranic. Neboť zítra by zase nějaký soused nám mohl prostě diplomatickou cestou položit nové územní požadavky s příslušnou pohružkou, a jak bychom se jim mohli opřít, když strategicky je naše situace nemožná a hranice samy bychom nikým zaručeny neměli?

Další argument zní, že záruka má být kolektivní. To je rovněž jak proti původnímu anglo-francouzskému návrhu, tak proti mnichovské dohodě. Tam se nám slibovalo, že Anglie a Francie naše hranice dohodě. Tam se nám slibovalo, že s Německem, a sir Thomas Inskip to ostatně potvrdil svým výrokem v říjnu v dolní sněmovně. Jen Německo a Itálie učinily svou záruku závislou na našem předchozím vyrovnání s Polskem a Maďarskem.

Konečně »Times« píše, že hlavní odpovědnost za naše nové hranice mají Německo a Itálie, protože jejich větší část samy stanovily vídeňským rozhodčím výrokem. K tomu zase nutno podotknouti, že vídeňským výrokem byly stanoveny jen hranice Slovenska a Podkarpatské Rusi. Nevíme, zdali je to »větší část«, neměřili jsme to. Ale co na tom záleží, když v Mnichově Anglie a Francie učinily svou záruku závislou jen na vyrovnání s Německem a ne také s Polskem a Maďarskem? V mnichovské úmluvě ovšem bylo řečeno, že nedohodneme-li se s Polskem a Maďarskem přímo, má i o těchto hranicích rozhodnout nová konference velmocí. S Polskem jsme se dohodli přímo, o hranicích maďarských rozhodly Německo a Itálie. Kdyby tedy Anglie a Francie chtěly využívat této formality, mohly by, logicky vzato, odpirat nám jen záruku za hranici slovenskou a podkarpatskou, ale nikoli záruku za hranice celé. I to by však byla záminka velmi umělá. Neboť riziko tady na sebe Anglie a Francie vlastně berou, když Německo a Itálie (tato zvláště poslední řečí ministra Ciana) docela jasně prohlásily, že tuto hranici považují za definitivní a když mimo to naše hranice s Maďarskem je chráněna malodohodovou smlouvou, která dokázala svou účinnost už v době záříjové krise a nyní znovu, když v Maďarsku rostla agitace proti Podkarpatské Rusi a když se tam organizovaly nájezdy? Jaký má smysl odkazovat na větší odpovědnost Německa a Itálie, když tyto dvě velmoci svou odpovědnost nikterak neskrývají, naopak se k ní znají a vyvozují z ní důsledky, prohlašují, že naše hranice považují za pevné a trvalé? Proč se vymlouvají na Německo a Itálii, když britská a francouzská vláda tvrdí, že po Mnichově nastala nová éra v evropské politice a že místo dřívějšího řevnění nastala přátelská spolupráce západu s velmocemi středo-evropskými?

Z. S.

»Polský větrník«

Obrat polské politiky k sovětskému Rusku vzbudil svou náhlostí evropskou pozornost, která pravděpodobně v diplomatických střediscích je ještě vyšší než v tisku. Jindy tak zdrželivé »Times« charakterisovaly polskou diplomaci nepřívětivě jako »větrník« a naznačily, že za korektní moskevsko-varšavskou notou o neútočení se skrývá pokus o evropské novum, spolkovou politiku rusko-polskou. Je těžko posoudit, zda věci půjdou tak daleko, že by Polsko uzavřelo vojenský pakt se Sověty, protože sovětské stanovisko není zatím dosti jasné. Je také velká otázka, zda by se skutečně sovětské Rusko chtělo vázat k vojenské akci ve prospěch Polska, až se Polsko ocitne v tísní. Příčiny tohoto obrátu jsou však celkem dosti zřetelné. Polsko cítí velmi dobře, že expanse Německa, které se letos stalo vedoucí kontinentální velmocí, se nezastavil u Česko-Slovenska. Obavy o koridor k moři a o polskou Ukrajinu, která sice je řídicí zalidněna, takže má asi sedm milionů obyvatel, avšak rozlohou přesahuje třetinu současné polské říše, jsou založeny na faktech, kterým již všechna evropská diplomacie věnovala pozornost. Ostatně také na našem bývalém území byly rozdávány mapky vydané v Německu, na nichž je zakresleno Polsko zmenšené o Ukrajinu. Teprve po intervenci polského vyslance v Berlíně bylo německými úřady nařizováno, aby tyto mapky byly sebrány. Došly již informace o schůzkách ukrajinských emigrantů v zahraničí, kde se dělaly př-

pravy k činnosti, která se prý rozvine podle tvrzení řečníků nejdříve na jaře. Polská akce je tedy jednak odpovědí na tyto nepřijemné zprávy, jednak na obavy z postupující německé expanse.

Polsko správně vycítilo, že Německo si jednáním s Francií kryje záda a že to znamená, že hodlá asi podniknout akci na opačné straně. Pro nás je to divadlo podivné. Po dlouhá léta polský tisk a polská politika obviňovala Česko-Slovensko z »boševismu« jenom proto, že Česko-Slovensko přes Francii mělo obranný pakt se sovětským Ruskem. Dnes Polsko náhle přišlo této politice na činu, a jsme zvědaví, jak ono odpoví na obvinění z »boševismu«. Jak v Anglii tak ve Francii se již polo-veřejně mluví o tom, že Polsko je v nebezpečí, že po Rakousku a Česko-Slovensku přichází na řadu. Nepozorujeme však, že by kdekoliv byly projeveny Polsku sympatie, americký tisk dokonce neváhal napsat, že Polsko dochází odměny za své chování k Česko-slovenské republice ve chvíli její nejvyšší nouze.

Zachráni se Polsko tímto obratem? Spíše ne. Je přece jenom velmi pochybné, že by Rusko se exponovalo pro Polsko. Zdá se ostatně, že ruská armáda je na vedoucích místech oslabena posledními osobními tragediemi, i když její technická výzbroj a obrovská převaha masová, kterou disponuje, jsou nedotčeny. O tom, že západní demokracie se Polska vojensky neujmou, netřeba po zkušenostech letošního roku pochybovat. Nad tímto vývojem událostí cítíme jistou lítost, byť smíšenou se zadosťucháním, protože není možno se ubránit vzpomínce, jak jinak se mohly věci v Evropě vyvinout, kdyby Polsko bylo dělalo alespoň po anšlusu politiku upřímnou a Francie politiku statečnou.

C. S.

Vojenské starosti po mnichovském míru

Francouzští vojáci si dobře uvědomují, jak velice byla Francie vojensky oslabena tím, že opustila svého československého spojence. V zářetí přišla nová starost. Chamberlainova vláda se rozhodla nebudovat expediční armádu pro kontinent, nýbrž především loďstvo a letectvo, a k tomu ještě letectvo hlavně obranné, nikoli útočné. Ve Francii se očekávalo, že možnosti britské vojenské pomoci budou po zářijové krizi znásobeny, zvláště když doposud podle francouzského názoru jsou naprosto neúměrné.

Podle anglického tisku předložil v jedné z posledních schůzí francouzské vlády »povoňaný a co nejpřímější zúčastněný znalec« posudek o tom, jak by byla vypadala britská pomoc v případě války. Francouzští ministři byli nepřijemně překvapeni, když uslyšeli, že Anglie by byla poslala hned jen dvě motorované divise a teprve za pět měsíců dvě další. (Roku 1914 byla britská pomoc daleko větší: hned jen dvě motorované divise a za čtyři měsíce nato osm dalších.) Francouzská vláda proto vyslovila přání, které prý tlumočil Daladier za pařížských porad s Chamberlainem a Halifaxem, aby hlavní štáby obou států věc uvážily a aby britská pomoc byla účinnější. Politicky je zajímavé, že malý rozsah britské pomoci není nikterak nevitán stoupencům přímé dohody Francie s Německem, hlavně Flandinovi, který tím agitoval velmi vydatně v době poslední krise. Zdá se, že k těmto lidem nemá daleko ani Bonnet. Praví se, že tento ministr dal 26. září z vlastního podnětu příkaz francouzskému velvyslanci v Londýně, aby žádal na britské vládě závazek, že Anglie v případě války ponese celou polovinu finančních, vojenských i hospodářských obětí. Tato zpráva se ostatně objevila už dříve ve francouzském opozičním tisku, a »L'Europe Nouvelle« k ní připojila výmluvnou poznámku, že kdo zná Angličany, domyslí si, jak asi tato žádost byla přijata.

Protože si nelze mnoho slibovati od britské pozemní pomoci, jeví se ve Francii tím větší zájem o britské zbrojení letecké. V tomto ohledu je malé nadšení nad úmyslem britské vlády budovati hlavně leteckou obranu, t. j. stíhačky, a odsunutí poněkud stavbu letounů útočných. Ve Francii se soudí, že nechce-li Anglie připravovati větší expediční armádu, měla by tím více myslit na útočné letectvo, neboť jen tak by mohla v případě války poskytnout Francii účinnou pomoc. Toto francouzské přání je tím silnější, že Francie sama je v bombardovacích letounech poměrně slabá. Vedena touto starostí, bude prý se Francie snažiti, aby dosáhla dohody s Německem o vzájemném omezení leteckého zbrojení. Asi se domnívá, že tato vyhlídka není docela beznadějná. Soudí se, že na leteckém paktu má zájem také Německo, a to s ohledem na Anglii. Účelem nedávné ná-

vštěvy německého generála Bodenschätze v Londýně bylo prý zjistit, jak by se k věci stavěla Anglie. Německo prý se totiž obává, že by nevydrželo do nekonečna nynější tempo svého leteckého zbrojení. Mimo to prý nejsou nové typy německých letounů tak dokonalé jako nejnovější modely britské. Plukovník Lindbergh nedávno prohlásil, že britské letectvo je dnes lepší než všechna ostatní. Nezbytým doplňkem omezení letecké výzbroje však je vzájemná kontrola, a tady jsou ovšem obavy, že autoritativní státy by na něco takového nepřistoupily.

Na moři připravuje Anglie nové torpedovky střední velikosti o 690 tunách, které jsou účinnější proti ponorkám, minonoskám atd., než starší velké torpedovky o 1100 až 1850 tunách a dají se stavět rychle a poměrně lacině. Jsou určeny k obraně domácích britských vod. Amerika zařizuje své loďstvo na obranu celé americké pevniny. Mimo to zesiluje letecké základny a prořetlekové dělostřelectvo v oblasti Panamského průplavu a posílá námořní a leteckou missi do Kolumbie. Podobné misse už působí v Brazílii a v Argentíně. Vojenští poradci byli posláni do Guatemaly a na Haiti, námořní poradce do Peru.

Německá armáda má podle anglického tisku dnes 15 armádních sborů o 51 divizích, rozdělených do šesti armádních skupin. Mimo to jsou tři další sbory, patrně motorizované, v Jeně, Magdeburku a Berlíně. K tomu třeba přičísti určitý počet pěších pluků, které jsou trvale posádkou v pevnostech na hranicích a mají zvláštní pohraniční velitelsví. Mírová síla německé armády se odhaduje na 850.000 mužů. Každá mírová divise má aspoň jednu divisi záložní, takže při mobilisaci může Německo postavit aspoň 1.700.000 mužů. Počet ovšem vzrůstá postupným výcvikem nových ročníků. Na vyšších velitelských místech byly velké změny. Z osmnácti sborových velitelů bylo jen šest už loni na svých nynějších místech.

Z. S.

Jak Mussolini prostředkoval

Ve středu minulého týdne mluvil v italské sněmovně zahraniční ministr Ciano. Vyložil, jaká vojenská opatření učinila Itálie v době československé krise, aby po případě pomohla Německu. Mimo to líčil, jakou úlohu hrál Mussolini na mnichovské konferenci:

»Mussolini plně schvaloval Hitlerovu anexi Rakouska a jeho politiku vůči Česko-Slovensku. Byl to logický důsledek Mussoliniho pojetí evropského politického života a jeho boje proti falešné, vratké a nebezpečné architektuře versailleské, jejímž bylo Česko-Slovensko typickým příkladem. Dne 28. září v 10 hodin dopoledne, kdy už zbývaly jen čtyři hodiny do vypršení německého ultimáta, žádal mne lord Perth, britský velvyslanec, o slyšení. S hlubokým pohnutím mi řekl, že Chamberlain se obrátil na Duceho se žádostí, aby poskytl své dobré služby a zakročil u Führera v této poslední hodině pro záchranu míru. Mussolini potom dal příkaz svému velvyslanci v Berlíně Attolicevi, aby se neprodlehně odebral k Hitlerovi a řekl mu, že ačkoli italská pomoc je v každém případě zajištěna, doporučuje Mussolini odklad o 24 hodin, než se začne s válečnými operacemi. Zatím bude Mussolini studovat problém a navrhne nějaké řešení. Tento telefonní rozhovor s Berlínem (pravil dále Ciano) zachránil lidstvo před tragickou zkouškou.«

Když se potom Hitler setkal s Mussolinim a Cianem v Kufsteinu na rakousko-německé hranici a provázel je ve vlaku do Mnichova, měli dlouhou rozhovoru politické a vojenské povahy. Usnesli se, že se v Mnichově musí dosáhnout okamžitého rozhodnutí a že nenechají konferenci rozplynout se v »nespolehlivém vymlouvání na proceduru a v dialektice«. Mussolini čbal toho, aby toto rozhodnutí při schůzce bylo provedeno, a navrhl také, aby se polské menšiny postoupily Polsku.

Cianův výklad je první příspěvek s italské strany k historii mnichovské konference, a to příspěvek velmi významný. Vyvrací totiž tvrzení Chamberlainovo a Bonnetovo, že v Mnichově nebylo žádných diktátů, nýbrž přátelská a dobrovolná dohoda všech. Ciano nyní tuto dohodu pěkně osvětlil, když pověděl, jak se Mussolini s Hitlerem napřed soukromě smluvili, že nepřipustí žádné »smlouvání a vykrucování«. To znamená, že Chamberlain a Daladier byli v Mnichově postaveni před neúprosné požadavky, jimž prostě ustoupili. Tím si patrně také můžeme vysvětlit rychlý spád konference, která rozhodla o osudu nezávislého státu za šest hodin.

Z. S.

Slovensko pred voľbami

Po zastavení činnosti slovenskej národnej strany (Rázusovy) oviadla politický život Slovenska zcela vylučne ľudova strana národnej jednoty, ktorá síce vznikla ze složek veľmi různorodých, ale v podstate predstavuje Hlinkovu stranu v hlavě i v údech. Vytvoření je d i n ě strany bylo na Slovensku poměrně snadnější už i proto, že Hlinkova strana uměla již dříve vyvolat velké lidové hnutí, považující se sama často spíše za politické a nacionální hnutí, než za stranu v obvyklém slova smyslu. Není pravděpodobné, že by na Slovensku byla povolena činnost nějaké nové strany.

Změny jsou na Slovensku v každém ohledu mnohem pronikavější než v historických zemích. Ve státní a veřejné správě se udal holový převrat. Projevuje se již vliv hluboké osobní výměny, která jde v každém ohledu ke kořenům. Netýká se to pouze Čechů, kteří byli hromadně dáni k dispozici pražské vládě (ve slovenském rázeme asi 400 osob), ale i Slováků pokud patřili dříve k tak zvaným centralistickým stranám, nikoli jen konjunkturálně, ale z přesvědčení. Slovenský život má nyní novou náplň a nový rytmus, odlišný nejen od dřívějšího způsobu veřejného života na Slovensku, ale i od nynějších poměrů v západních krajích republiky.

Za těchto okolností budou se volby do slovenského sněmu konat již 18. prosince 1938. Před voliči ocitne se pouze jediná kandidátní listina, kterou vede předseda slovenské vlády dr. T i s o, za ním hned profesor dr. T u k a a na třetím místě poslanec S i d o r. Na kandidátce jsou také zástupci německé a maďarské menšiny, třeba mají Němci a Maďaři na Slovensku vlastní politické strany. Ostatně: kandidátní listina není jen po této stránce odrazem nových poměrů. Jsou vidět i z toho, že v slovenském sněmu nebude již skoro nikdo z dřívějších vedoucích politických osobností Slovenska.

Slovenský tisk tvrdí sám, že jde vlastně o plebiscit — nikoli o volby v pravém slova smyslu. Hlavní sugestivní otázka, kterou mají voliči zodpovědět prostým »ano« nebo »ne«, zní takto: »Chceš nové, slobodné Slovensko?« Není pochyby, že naprostá většina voličů odpoví kladně. Právě tak je nepochybné, že kandidátní listina má úspěch zaručený. Zahajuje-li se na Slovensku přes to velká volební kampaň, sleduje zřejmě zvláštní politické úkoly, jejichž souhrn nazval dr. Tiso převýchovou Slováků.

Není jisté náhoda, že volební provolání ve »Slováku« končí slovy »Na stráž«, odvolávající se na bolestné události posledních týdnů, které způsobily Slovensku tak nesmírné a v některých případech neočekávané územní a národní ztráty. Proto zdůrazňuje provolání ještě i teď, že »nepřítel slovenského národa číhají na každé straně na náš rozvíjející se život«. Přípravy k plebiscitu budou tedy jistě i v tomto směru záměrnou politickou akcí. Z některých projevů lze soudit, že upraví také cestu k lepšímu poměru vůči historickým zemím, přinášejíce především uklidnění. Poměr k Čechům na Slovensku upraví pak nový slovenský sněm cestou zákona.

Český dar Maďarsku — agrární reforma

V maďarském tisku začínají prosakovat zprávy o politických a sociálních nesnázích, které vznikají z připojení části Slovenska, až dosud demokraticky spravované, k starému polofeudálnímu jádru Maďarska. Maďarská šlechta by ráda zrušila ve svůj prospěch agrární reformu, kterou na odstoupeném území provedl československý režim. Maďarští sedláci z tohoto území se bojí šlechtických plánů a v části maďarské inteligence proti nim roste odpor. Uvádíme několik zajímavých citátů z článku Štěpána Milotaye v »Uj Magyarorságra«:

»Maďaři ze záborového kraje našli Maďarsko skoro tak, jako bylo před válkou. Maďarsko se nemohlo změnit a polepsit ani za cenu návratu Horní země. Kdyby o ni Maďaři byli musili bojovat s Čechy, byli by se očistili tímto bojem. Maďaři však neprošli takovým ohněm očisty a tak kraje Slovenska a Podkarpatské Rusi dostali dávni Maďaři, kteří jsou po uši ve svých starých vadách.

Maďaři ani v Praze nebyli hýčkáni, ale to jim dávalo sílu k odporu. Budapeštské prostředí je však podlamuje a deprimuje. Vzbuzuje v silnějším odporu a v slabším zoufalství. Pražský parlament přes všechny vnitřní rozpory a stranické boje v zásadních věcech národa byl důsledně jednotný. Sžranývazsky mluvil s hlubokým posměchem a povýšeně o tak zvaném Benešově duchu, ale ať byl tento duch jakýkoliv, nikdy se nevdal národních ideálů. Maďaři

však mluví dvacet let o pozemkové reformě, o agrární demokracii, a to vše v Československu provedli za pár let, vedlejší, že a zda proti Maďarům, ale provedli to. My Maďaři Čechům nemůžeme nic vytýkat, vždyť vše to jsme neprovedli a zachovali panství latifundií, velkostatků. Nelze pozemkovou reformu v Československu uvádět proti snahám maďarské agrární demokracie s výtkou, že ji dělali benešovci anebo že ji dělali proti Maďarům. To vše nemůže být argumentem. Češi dali příklad Maďarům, jaká zbraň je pozemková reforma.« — — —

Dost možná, že obyvatelstvo ze sociálně pokročilejšího záborového území se stane politickým kvasem v reakčním maďarském režimu. Naše pozemková reforma byla jednou z hlavních příčin politických nesnází, které jsme měli se svými východními sousedy. Československo jim bylo sociálně příliš pokrokové. Objektívni historie jednou možná usoudí, že Čechové bezděky přinesli odstupem svého území do Maďarska agrární reformu. Z. S.

Král Carol rozšlapal »Železnou gardu«

Dramatické zprávy, jež došly z Rumunska o konci »Železné gardy«, ukazují nejenom, že král Carol je muž energický, ale i že ze své evropské cesty si přinesl také nová poučení. Setváže se vrátil z Londýna a Paříže, při čemž také měl rozhovory s Němci, sčítával s Codreanovými údernickými tlupami a jejich kapitánem. Ihned suspendoval několik vyšších úředníků a dvacet, třicet vysokých důstojníků, kteří byli podezřelí ze sympatií se Železnými gardami. Nařídil pohotovost četnictvu, které obsadilo všechny cesty v zemi, a je docela zřejmé, že se rozhodl definitivně uzavřít banditské dějiny Železné gardy, která má na svědomí tolik vražd rumunských politiků. Když v Rumunsku spěly věci k fašismu, král vývoj nezarazil, naopak, takticky ho uspíšil, ponechávaje si však chytře všechnu moc v ruce. Jakmile viděl, že se země již poučila prakticky, co by znamenal fašistický režim, neváhal Gogu sesadit.

Rumunsko je zřejmě na cestě ke konsolidaci pod vedením panovníka, který neváhal také v našem případě si počínat mužně a statečně. Pokud na Rumunsku bylo, nejenom dodrželo své slovo, jež dalo Československu, ale diplomaticky mu přispělo, pokud to bylo možné. Sympatie, kterým se král Carol těší u nás, ho provázely také při jeho cestě do Londýna a do Paříže, kde k jeho politice se postavily kladně i ty kruhy, jež jinak jdou proti vládě svých zemí a jež pomáhaly Československu. Rázmost, se kterou král Carol likviduje »balkánské poměry«, přispěje nepochybně k zvýšení jeho prestiže. C. S.

Otevřený list mládeže Jugoslavie panu Eduardu Daladierovi

Bělehradský časopis »Mladost« uveřejnil tento projev spojených reprezentantů demokratické jugoslávské mládeže, adresovaný francouzskému ministerskému předsedovi Daladierovi:

»Pane předsedo vlády, v dopise, který jste adresoval mladým v Jugoslavii a který jsme uveřejnili v I. čísle naší revue, jste pravil: »Ta pocta Francii od lidu a zejména od mládeže Jugoslavie, půjde k srdci všech mých sourodáků, kteří najdou v přílnutí tolika srdcí k zásadám, jimiž se inspirovala vždy politika francouzské republiky, nové motivy k tomu, abychom v ní pokračovali s rostoucí důvěrou.«

Francie byla pro nás neodlučitelná od těchto zásad: svobody, rovnosti a bratrství, míru a svobody, ideálu cti, věrnosti daného slova a všeho toho, co učinilo z Francie Francií, co činí od stopadesáti let smysl jejího ušlechtilého poslání ve světě. Právě proto pochopíte, jakým tvrdým úderem byla pro nás — pro nás, kteří jsme nikdy neopomněli jedinou příležitost k projevům ochoty bojovat za Francii — osud malého bratrského národa, který spojil svou budoucnost nedělitelně s osudy Francie a vírou v její slovo. Neboť jsme byli přesvědčeni, že nic na světě nemůže být silnější nad toto dané slovo byli jsme jisti, že jako v roce 1914, Francie neodvolá svůj podpis. Nesmírné je rozčarování všech přátel Francie. Národy i jednotlivci, kteří viděli, jak byl obětován přátelský národ Francie, se táží, jak to bylo možno a je-li skutečně tak nebezpečné býti přítelem Francie. Táží se, zda dobyť poslání Francie ve světě, doby svobody, rovnosti a bratrství se využily.

Přese vše, co se stalo, odmítáme tomu věřiti. Bráníme se zůstatí zdrženi: odmítáme ztotožňovati národy s tím, co

Je často činěno v jejich jménu. Víme — jak jsme napsali v naší brožurě, věnované Francii, že »jediné jednotlivci mohou zradit svou vlast, nikdy však lid«, víme, že národy bez výjimky si přejí svobody, nezávislosti, bratrství: přejí si míru, ale míru důstojného, v úctě k těmto zásadám. A máme víru v sílu lidu.

Proto se obracíme na lid Francie. Chceme, aby se vědělo, že »Francii, ochránitelce míru a svobody, Francii demokratické a lidové, Francii kultury a pokroku« slibujeme dále lásku a věrnost. Zde u nás, na Balkáně, víme, že boj o nezávislost a svobodu teprve začal. Víme také, že v tomto boji zítřka Francie pravá, naše Francie, — ne ta ze září 1933 — ale z let 1789, 1830, 1848, 1871, 1914 a 1936, bude s námi. A jsme přesvědčeni, že skvělý francouzský lid, právě tak jako jeho mládež, dokáže svou silou uskutečňovat své poslání, vrátit znovu národům ztracenou víru ve věrnost a v podpis Francie.

Zlutá proti bílé

Havasova kancelář přinesla nedávno zprávu, které tisk věnoval málo pozornosti, ačkoli naznačovala dalekosáhlé události. Zpráva, pocházející z Tokia, zněla takto: »Tvrdí se zde, že Spojené Státy chystají proti Japonsku různé sankce, nebude-li japonská odpověď na americkou notu uspokojivá. Místa blízka ministerstvu zahraničních věcí prohlašují, že sankce by pohnuly Japonsko k dalšímu upevnění politického a hospodářského spojení s Čínou. Poukazují také, že na čínském území, které Japonsko obsadilo, je 80 proc. světové produkce manganu a antimonu. Tato okolnost posiluje Japonsko při mezinárodních jednáních. Kromě toho jsou sankce dvojitou zbraní: poněvadž je obchodní bilance Spojených Států s Japonskem aktivní, může Japonsko sáhnout k odvětným opatřením.«

Úřední a polouřední japonské zprávy zdůrazňují teď, ku podivu, že Japonsko nespatřuje svou úlohu v porážce Číny, nýbrž v spojení žluté rasy proti bílé, nikoli v potlačení čínského nacionalismu, nýbrž v jeho zaměření proti Evropanům a Američanům. Japonsko se považuje ovšem za vůdce takového sjednocení, hlásajíc: »Nippon — vůdce asijských národů!« V tom je také pravý smysl japonského boje »proti bolševismu«. Dokazují to mimo jiné velmi mírné mírové podmínky, jež kladlo Japonsko čínské vládě po dobytí Kantonu. Japonsko je teď ochotno zařadit do příští čínské vlády také stranu Kuomintang. Události v Číně ukázaly pravděpodobně, že tvoření fiktivních »protikomunistických« čínských vlád nemá naději na úspěch, zejména v krajích, kde nejsou silné japonské posádky.

Japonci ukazují nyní Číně, vlastně čínskému nacionalismu, cíl, k němuž by mohl pod japonským vedením dospět. Odstranění »nerovných smluv« je teď právě tak heslem Japonska, jako bylo dříve požadavkem čínského nacionalismu. Druží se k němu ovšem japonské úsilí o monopolní postavení v Číně — a to na účet bílé rasy. To je pravý smysl bloku Japonsko—Mandžukuo—Čína, které teď Japonci propagují, hlásajíc, že »nepovolání« nemají v Asii co hledat. Kdo by v tom neviděl také odraz rasových teorií?

Evropa je teď proti tomuto nebezpečí celkem bezmocná. Opřít se mu mohou snad jenom Spojené Státy. Z Washingtonu začaly se vskutku rozšiřovat dokumenty, které naznačovaly určitou akci. Začátkem listopadu zaslala americká vláda Japonsku notu, v níž protestuje proti porušení zásady »otevřených dveří« a dohody devíti mocností. Porušení vyplývá z celních opatření, která znemožňují všechen obchod s Čínou, vyjímaje ovšem japonský. Celní opatření počítají dokonce s tvořením monopolních společností, jimž by byla přidělena určitá průmyslová odvětví, aniž by bílým byla dovolena jakákoliv účast. Spojené Státy trvají naproti tomu na obchodních a hospodářských právech svých občanů podle zásad mezinárodního práva — a to tím více, že Spojené Státy neměly v Číně nikdy exteritoriální koncese.

Japonsko dosud na americkou notu neodpovědělo, ale zato naznačilo, že dohoda devíti mocností je už překonána a že se politika »otevřených dveří« musí podříditi Monroeově zásadě na Dálném východě. Corden Hull odvětil, že posici Spojených Států určovalo dosud — a bude i nadále určovati — jenom mezinárodní právo. Otázka je tedy zatím nerozřešena. Tolik je však jisto, že se Spojené Státy neztožňují se »smířlivým« stanoviskem Anglie. J. U.

Památník Osvobození včera a dnes

I Památník Osvobození, jedině naše museum vedené vojáky, se měl 28. října dočkat velkého jubilea a měl být v celé své úplnosti slavnostně otevřen. Zatím se však změnil nejen předpoklady pro oslavy, ale také předpoklady pro tvářnost Památníku Osvobození.

Dnes cítí každý v Památníku Osvobození (který v sobě spojuje Památník Odboje, obírající se historií světové války, a starší vojensko-historické oddělení, prakticky veřejnosti nepřístupné), že tato instituce stojí před novým úkolem. Jestliže se nyní sbírky Památníku Osvobození stávají sbírkami opravdu historickými, nemohou se už omezovat jen na úsek ze světové války (jediný obecně přístupný), ale musí se tu historie vojáka ze světové války spojit s historií českého vojáka vůbec tak, jak opravdu s ní souvisí, a doklady této veliké historie musí být vystaveny tak, aby pozorující občan i studující odborník mohl vývoj českého vojáka ve světovém válečnictví sledovat od nejdávnějších dob. Musí být vystaveny tak, aby i občan i odborník porozuměli vystoupení českého vojáka v našem osvobozovacím boji a pochopili jeho možnosti v době dnešní a i v budoucnosti.

Dnešní museum Památníku Osvobození by nám mělo ukazovati více a mělo by nám ukazovati méně. Mělo by nám ukazovati ne kousek, ale celou historii českého vojáka, abychom viděli, z čeho a proč voják (i civilista) našeho osvobození povstal, a abychom viděli, z čeho a jak může povstávat voják dneška — protože boj o osvobození je problémem stálým, neboť se neskončil tenkrát, když se svoboda získala. U živého národa se tento boj nekončí nikdy.

Dnešní museum Památníku Osvobození by nám mělo ukazovati méně v tom smyslu, že by vybralo ze svých sbírek pro vystavení jen to, co dovede dát nejjasnější a velmi snadno přehledný obraz doby, ducha, činů a událostí, a že by uložilo k archiváliím předměty, které už dnes mají cenu jen pro podrobné studium, anebo jsou už ve sbírce tak jako tak svými obdobími zastoupeny — čili předměty, které jasný přehled ztěžují a vřímavost divákovu unavují.

Nový program musea našeho stálého boje o osvobození by měl ukázati, jaký byl náš voják ve všech dnech minulosti, ať už sloužil v jakémkoli stejnojmenném vojsku, jak vypadal v různých dobách mezi jinými vojáky Evropy a jaký byl jeho poměr k nim. Neměli jsme vojáky jen pod Žižkou. Museum nám může ukázat, že český voják vystupoval jako osobitý zjev i jindy. Museum nám musí také v rámci svého programu ukázat, jak se v různých dobách projevovala naše politika branná a co tu bylo dobrého a pochybeného. A nebude to při tom museum militaristické, protože toto museum zřejmě dokáže, že jednostranný militarismus zpravidla nikdy nepřinášel trvalé štěstí těm, kteří jím byli ovládáni.

Máli však toto museum splnit svoje poslání a má-li přivolať a poučiti největší množství občanů, musí být ovšem také ještě zajímavé, přitažlivé, živé a jasné. Zajímavé exponáty, dosud veřejnosti nepřístupné, by tu byly, místnosti v Památníku by, oprostili-li se dnešní vystavené sbírky, také vyhovovaly, záleželo by tedy už potom jen na výběru a uspořádání. ra

O naší knižní kultuře

Bývalo radostí srovnávat výpravu našich knih s cizími. Cizí autoři byli vesměs překvapeni vydáním svých knih v naší řeči. Byly vydány zpravidla mnohem nákladněji než v původním vydání, i když to byli nejprřednější autoři největších národů. Naše původní knihy nacházely jen málokde soupeře po stránce vnější výpravy. Bez valného rozlišování vnitřního obsahu zvykli jsme si vidět myšlenky na papíře vždycky jen nejlepší jakosti, s dokonalou tiskařskou výpravou, vždy jenom v nejnákladnějším, svátečním rouše. Docela jsme přehlédli, že také myšlenky a knihy jsou někdy určeny pro dny všední. Následek ovšem byl, že naše původní knihy patří mezi nejdražší na světě a mnoho cenných překladů nejnáročnějších autorů nebylo vůbec možno u nás vydati, protože při našem průměru vnější úpravy byly by náklady dostoupily neslýchané výše. Utily sešit původních básní se platí dosud kolem 20 Kč, román pro jeden nedělní odpočinek stojí dvojnásobnou cenu. Jsou to ovšem tisky dokonale vypravené, někdy i na úkor spravedlivé odměny autorské. Vnější výprava knihy dokonce nebývala vždy v poměru s její vnitřní hodnotou. Naše knižní kultura zná

vlastně jenom jedno řešení: co možná nejslavnostnější a nejnákladnější. Knižní obchod a do značné míry i knižní kulturu jsme tím hodně ohrozili i v dobách klidného hospodářského vývoje. Dnes bychom tím knižní obchod docela zastavili, jak už se v posledních týdnech ukázalo. A přece je v tomto oboru pomoc snadnější než kdekoliv jinde.

Především stačí nevydávat žádné bibliofilie, aspoň ne s obsahem, který je určen širší veřejnosti a má přijít na knihkupecký trh. Dále ani žádná zvláštní vydání na různých vzácných papírech, které se většinou u nás ani nevyrobí. Konečně běžné knihy časové spotřeby vydáváme jenom na docela prostém papíře a v jednoduché úpravě, tak jako jsou vydávány i nejčestnější knihy vyspělé knižní kultury francouzské nebo milionová vydání dnešních knih ruských. Jen knihy nejvzácnější a klasiky vydejme ve skutečně cenné výpravě a ji zdůrazníme jen nadčasovou hodnotu knihy. Kdo chce vydávat a kupovat v luxusní výpravě knihy denní potřeby, ať přispěje vždy třeba 50 procenty hned také na běžnou literaturu v prosté úpravě. Pak zmizí brzy značná část přepychových vydání a přibude okamžitě odběratelů pro knihy, určené širokým vrstvám.

Dr. Ladislav Kratochvíl

Novinám nelze zásadně věřit

V rozpravách ze soudní síně jsme četli, že krajský soud odůvodnil jedno své rozhodnutí také tím, že novinářským zprávám prý zásadně nelze věřit, neboť jsou zpravidla skreslené, tendenční a nepravdivé. Je to nelichotivé, ale skoro zasloužené. Všichni novináři by se nad tím měli zamyslet. Noviny vykonávají jistě mnoho dobrého, ale také mnoho zlého. Bojíme se, že toho zlého začíná být víc. Neuvědomujeme si ani, co zla noviny napáchaly, a proto také jsme se dosud neodhodlali k jejich reformě. Není třeba ani není v demokracii dovoleno jim brát svobodu, ale je na nich třeba přísně žádat odpovědnost, aby svobody nezneužívaly. Dosavadní opatření proti zneužívání svobody neuspokojují. Především by bylo třeba začít od lidí: redaktory a dopisovatele vybrat jen z lidí opravdů vzdělaných, ušlechtilých ve věci a jemných ve výraze. Podarí-li se tato reforma, všechno ostatní nám bude přidáno, protože lidé rozumní a vzdělání, i když jsou různých názorů, vždy se slušně dohodnou. K. E.

Obroda

Mnoho se mluví nyní o obrodě, často proto, že ti, kteří by sami svrchovaně potřebovali obrodu, rádi by uvalili pozornost na jiné. Zde je několik střizlivých námětů pro ty, kdo to s obrodou myslí vážně:

1. Revise v pozemkových reformách od r. 1918.

- A) Kdo objekt koupil,
- B) za kolik koupil a skutečně platil,
- C) jak zvelebil objekt a jak kraj prospěl.

2. Revise v platech jednotlivců, které jsou nejen dvoje, ale též desateronásobné.

- A) Kolik má jednotlivců placených funkcí,
- B) v kolika aktivně pracuje,
- C) v kolika nepracuje a je honorován.

3. Revise na místech důležitých, jež byla zabrána osobami neodbornými od r. 1918 — bez speciálních znalostí, jen na základě politické legitimace.

- A) Zjistit, na či intervenci byl dosazen,
- B) jakou kvalifikaci a užitek pro stát od svého ustanovení prokázal.

Red.

Pomlouvající se vydávají za reformátory

Je už řada průmyslových, velkých a malých obchodních podniků, které se — ne právě lacinými — inseráty musí bránit proti pomluvám. Dokazují, že jejich kapitál je v českých arijských rukou. A i lečtý malý obchodník musel dát do výkladu prohlášení na svou obranu a svou obhajobu.

Vlastní původci takových pomluv zůstanou nezjištěni. Proto se neukáže pravý účel a původce těchto pomluv, který sotva by si troufal objevit se v jasném světle. Ukázalo by se totiž, co špinavého dovede se skrýt za heslo: očista. Často tu mluví obyčejná obchodní konkurence. Po politických přícházejí na řadu i soukromí podnikatelé. Kde se tyto pomluvy zastaví? Nejde tu jen o postižené. Jde tu o to, zda je možné vydržet delší dobu tuto atmosféru, naplněnou pomluvami.

v. g.

Chvála nevídaná

Bylo svého času »Polednímu Listu« nemilé, že »Přítomnost« projevila zadostučinění, když v »Národních Listech« Miroslav Kutte se ujal básníka Josefa Hory. Jak trpce bude »Polednímu Listu« dnes, když ironii osudu týž los postihne i jej! Než, nelze ho ušetřit, nezbývá než i jemu, ať mu to vhod či nevhod, projevit souhlas za způsob, jakým po premiéře »Věry Lukášové« se rozepsal o E. F. Burianovi a o D-39. Bude mu leccos jednou na věčnosti odpuštěno za tento vdoví groš. Je to důkaz, že přese vše, k čemu deník ten sám podstatně přispěl, je na světě nějaké české duchové společenství. Nesporně větší díl zásluhy zůstává ovšem E. F. Burianovi, živelnému umělci, jenž se sebou uměl tak poctivě bojovat ve svém složitém vývoji, že zvítězil i nad jinými, nad nejjzdálenějšími.

Toho dalším důkazem je »Pražský Večera«. I on při téže příležitosti vřelými slovy přišel na chuť umění E. F. Burianovu, a také jej za to stihne naše kompromituující pochvala.

kd.

O novou znělku pražského rozhlasu

Mnoho posluchačů navrhuje pražskému rozhlasu, aby změnil dosavadní znělku, protože onen harfový začátek ze Smetanova Vyšehradu tuze připomíná truchlivé chvíle zářijové a říjnové. Ačkoli jsme již od některých kompetentních činitelů slyšeli zamítnutí tohoto návrhu, přece jen jim předkládáme proti dosavadní znělce jinou námitku. Ano, je nádherná, ale právě svým mythem, slávou a velikostí je málo vhodná pro něco tak každodenního a všedního, jako je dnes často rozhlas. Nevím, jak hudebníkům, ale nám prostým a oddaným posluchačům vážného rozhlasu ukrutně vadí, že ten překrásný začátek ze Smetanova Vyšehradu musíme tolikrát denně vyslechnout i za okolností banálních, mezi lehkým a povrchním programem, v nevhodném prostředí a pod. I nejkrásnější a největší umění se častým užíváním opotřebuje a zevšední. Proto dosavadní znělka není ani tak nevhodná smutkem, který nám připomíná, jako spíše svou neúčelností. Pro každodenní rozhlasové hlášení by byla vhodnější znělka z nějaké hudby »užitkovější«. K. E.

politika

Are you doing it well, Mr. Czech?

(Rozhovor s cizincem.)

Starší pán, příslušník jedné ze zemí britské říše, nesocialista, arijec, tedy muž nezatížený ničím, co by mohlo býti vykládáno jako podjatost, sedí s námi u stolu v Praze a hovoří:

Hleďte, jsem váš starý přítel, přítel vašeho národa a státu, bez ohledu na strany a režim. Mé přátelství k vám není nějaká móda, která se právě nosí. Znám vás, myslím, dosti dobře, poněvadž dlouhou řadu let jsem s vaší zemí ve spojení. A přece jsou mi teď některé věci u vás nevsvětelné. Prožili jste, pravda, strašlivou národní tragedii, leccos se tedy dá připisat na konto rozrušené mysli, něco se dá vysvětlit tragickým vaším postavením v nové střední Evropě, ale přes to se mi zdá, že někteří z vás jdou dál, než je třeba, že děláte všelicos, čím své rány ještě zhoršujete.

Přijel jsem do Prahy před několika dny. Věřte mi, že jsem přijel s podivnými, nepříjemnými pocity, jaké se dostávají u člověka s ne dosti čistým svědomím. Představoval jsem si, s jakými rozpaky asi předstoupím před české a slovenské občany, já, příslušník říše, která tento národ vlastně vydala tak velkému

utrpení. Připravoval jsem si po cestě jakousi obhajovací řeč, neboť pokládám za svou povinnost hájiti rozhodnutí své vlády před cizinci, i když s tímto rozhodnutím osobně nesouhlasím a doma je potírám. To už tak patří trochu k naší národní povaze.

A zatím jsem se jako dobrovolný obhájce své vlády příliš neuplatnil. Pravda, bylo několik přátel, kteří při setkání měli výčitku v očích; z úst jim vyšlo málo slov, asi proto, že mne dobře znají a tedy cítili, že by to byla tak trochu křivda, kdybych měl býti hromosvodem jejich hněvu a zklamání. Ale jinak se zde v pražské společnosti setkávám se značným počtem lidí, tvářících se jako po nějakém vítězství, k němuž jsme jim dopomohli. Ani stopa po nějaké výčitce nebo po nářku nad ztraceným územím, nad milionem českých duší tam uváznuvších, nad přervanými dopravními tepnami. To vše jako by tu nebylo, nebo jako by to odplavila nějaká vlna jiného uspokojení.

Pátrám tedy po této vlně a zjišťuji, že je to jakási radost z pádu Eduarda Beneše. Říká se mi a prý tak píše značná část vašich novin, že on jediný je všim vinen, že byl protektorem nebezpečných směrů, zarytým demokratem a nepřitelem diktátorských režimů, které vydráždil k nepřátelství. To jsou argumenty, které se dají poslouchat, o nichž je možno uvažovat, které lze i přijmout, ale říkala mi včera jedna dáma, zosobněný blahobyť, která nemohla mít důvod k tak zvané závisti nemajetných, že on a jeho rodina stály republiku mnoho peněz, že na nic jiného nemyslel než jak by zaopatřil sebe a svou rodinu; to už mi začínalo být trochu trapné. Jel jsem do Prahy přes Londýn, a šel jsem se z pochopitelného zájmu podívat aspoň na obydlí vašeho bývalého presidenta. Samozřejmě že zvenčí. Nic nenavědčovalo, že zde bydlí někdo, kdo je skvěle zaopatřen. My ovšem máme jiná měřítká blahobytu, ale ta dáma, co mi to vypravovala, jistě také. Poslouchaje ji měl jsem asi takový pocit, jako má slušně vychovaný cizí člověk, když je nucen vyslechnout, jak člen rodiny mluví nepěkně o svých sourozencích nebo rodičích, s kterými se právě nepohodl.

Aby nebylo nedorozumění, jsem toho dalek míchat se vám do vašich vnitřních sporů a obhajovati dr. Beneše. Je dosti možné, že chyboval v tom či onom, že špatně odhadoval poměr sil ve světě, jsem přesvědčen, že by bylo nebezpečné pro vás připustiti nějaké hnutí, které by spekulovalo s jeho návratem, ale dopouštíte se jistě při tom všem jedné taktické chyby. Říkáte-li, že on jest jediným či hlavním vinníkem a dokonce špatným člověkem, pak tím dáváte rozhrěšení nám spřátelené cizině, vašim bývalým spojencům a nakonec i vítězům. Tím zbavujete své přátele na západě povinnosti pomáhati vám a vás odškodnit za vaše ztráty způsobené jejich svatým egoismem. Už nás nemusí svědomí bolet.

Daleko chytřejší by přece bylo říkat celému světu skutečnou pravdu: Dr. Beneš a většina z nás, skorem všichni s ním, jsme obětí nezáludné důvěry, kterou jsme my jediní (a v tom jest jeho chyba, že nás k tomu vedl), projevovali velkým světovým demokraciím, jejich podpisům na smlouvách, projevům jejich státníků, kteří teprve v poslední chvíli otočili a nás nechali na holičkách tak, že nebylo času na nějaké bolestné, ale přece jen lepší dorozumění s Německem.

Nejsem docela naivní v politice, ačkoliv se jí profesionálně nezabývám, abych neznal ten nepěkný průvodní zjev parlamentárních systémů demokratických, že pád osoby nebo režimu, i když je způsoben větší či menší národní katastrofou, bývá docela příměrná věc pro politického odpůrce. Ale toto uspokojení se má skrývat žárlivě před cizincem, i když je to přítel nevinný, tedy tím spíše před tím, kdo tuto národní pohromu spoluzavinil. Budete-li si počínati takto, podle mého názoru nerozumně, uklidníte velmi brzy svědomí všech Anglosasů, kteří jsou konec konců dobrými počtáři, a nesmíte se pak divit, že zájem o vaše půjčky a plány rekonstrukce vašeho průmyslu velmi brzy poklesne. Jsem starý zkušený člověk a vím, jak to ve světě chodí.

Chvílemi mi to připadá, jako by někteří z vás byli přesvědčeni, že nemohou jinak Německu prokázat upřímnou snahu žít s ním v pokoji a v dobrém poměru než tím, že nakupí horu opovržení nad svou minulostí, nebo tím, že mechanicky okopírují všechno německé zákonodárství a postoj této říše k různým světovým názorům a institucím. Zdá se mi, že nikdo z těchto vašich lidí nezná dobře duši dnešního Německa a že nečetl pozorně »Mein Kampf«. V této knize by totiž našel mnoho stránek o mukách, které autor této knihy prožil po porážce Německa při pohledu na své spoluobčany, radující se z porážky své země jen proto, že odstranila jim nepohodlný režim, a lisající se k reprezentantům států vítězných. Myslíte, že autor »Mein Kampfu« změnil svůj názor na tento druh lidí jen proto, že to nejsou Němci? Já alespoň myslím, že ne. Bylo by to také v rozporu s výchovou několika generací německého národa, jemuž smysl pro čest bojovníka přešel do krve.

Jednáte jistě dobře, jestliže se chcete přizpůsobit vůli tohoto mocného souseda, ale musíte to dělat po svém; otrockým přizpůsobováním a napodobováním nezískáte úctu, spíš opovržení. Slyším tady, že se v novinách uvažuje o odstranění podobizen Masarykových z veřejných místností. Četl jsem o tom také v amerických novinách. Nevšimli jste si, že ani v nejzřetlivější kampani proti vám se Němci nedotkli tohoto muže? Neuvědomujete si, jak tato zpráva, přetisknutá z vašich novin, pobouří vaše přátele v cizině, u nichž Masaryk je a zůstane postavou světových dějin? Kdyby váš novinář, který takovouto podnět dá do svého listu, dobře uvážil, že tím podrývá nejen morální, ale i hmotný úvěr svému státu, jistě by tak neučinil. Každou takovouto chybu bych vám mohl vyčíslit ve stornech objednávek vašeho zboží z ciziny.

Do této kapitoly patří také vaše kampaň proti zednářům. Nejsem členem této organizace, ale vím, že k ní náleží skorem vše, čemu se říká vládnoucí vrstva v britské říši, panovnickým rodem počínajíc a guvernérem nejmenší kolonie končíc. Tuto skutečnost není třeba přeceňovat, což mnozí u vás činili v minulosti, ale také ne podceňovat, což zase mnozí činí v přítomnosti. Jestliže nynější režim v Německu, ať už právem či neprávem, pokládá svobodné zednářství za svého nepřítele, mohly byti zcela v klidu jednotlivé lóže zlikvidovány a nebylo zapotřebí doprovázeti to válečným rykem, jako by šlo o organizaci zločinců, které nutno lynčovati na veřejných tržištích. Klidná likvidace by byla pro vašeho mocného sou-

sesta stačila jako důkaz dobré vůle, a nebylo zapotřebí způsobiti, aby mnohý váš dodavatel surovin začal mítí pocit nedůvěry a mnohý odběratel vašeho exportního zboží hledati pramen nákupu jinde.

Ani židovská otázka nemá býti věcí pro demagogy v novinách. Nikdo rozumný nebude po vás žádat, abyste se, sami zchudli, starali o chléb nešťastníků, jež připravily velmocí o vlast. Nikdo také nebude žádati, abyste svého souseda provokovali nějakým okázalým filosemitstvím. Chcete-li, aby se německá a německo-židovská emigrace odstěhovala z vaší zchudlé země, máte na to právo, ale není nutné, aby je část vašeho tisku na tuto smutnou pout doprovázela nadávkami a posměšky. Jsou mezi nimi konec konců mnozí, kdož s vámi do poslední chvíle šli. Nepodceňujte ani takový detail, jak tito lidé budou o vás v nové své vlasti smýšlet a mluvit. Každé přívětivé slovo na cestu je dobře investovaný kapitál pro váš exportní průmysl.

Po vyřízení této záležitosti měli by si mnozí z vás, kdo spekulují na antisemitismus, uvědomit, že rasový antisemitismus může si dovolit snad stomilionový stát, jakým je německá říše. Malý národ, jehož životní úroveň je z velké části podmíněna vývozním průmyslem, by mohl utrpěti nenahraditelné škody. Příslušníci vaší národní větve v Americe a v jiných zámořských státech by vám o tom mohli hodně povědět. Já o tom také ledacos vím. Jestliže to blíže nerozvádím, pak tak činím jen proto, abych vás nepoškodil. Tím vším není řečeno, že byste nemohli pomoci administrativních opatření působit k tomu, aby vaši občané židovského původu při volbě povolání rozhodovali se pro některá jimi méně překrvená odvětví, ale bylo by dobře, aby tato opatření nebyla vašim tiskem líčena jako nějaké válečné tažení, neboť všeho toho je velmi často zneužíváno v cizině konkurenčními zeměmi jako propaganda proti vašim továrnám a jejich výrobkům.

Máte stále ještě ve světě pověst jednoho z nejchytřejších národů. Klid a pořádek, v jakém jste prožili nejtragičtější dny vaší moderní historie, imponuje všude. Cizinci, kteří přijíždějí od vás, vypravují o mohutném dojmu, který prožili, když pozorovali, jak ve dnech, kdy vaše armáda vyklizovala odstoupené území, všude ve zbyvajících částí země konal každý svoji povinnost. Já sám jsem byl dojat, když jsem, přijížděje vlakem od Plzně ku Praze, viděl vaše zemědělce na polích klidně orati, vaše železničáře korektně při své službě a celé to, optimismem a vůlí pracovat a budovat, nabitě ovzduší vašich měst. Nepřipusťte, abyste se stali obětí propagandy (tím nemyslím německou, která by byla proti vám nejméně účinná), která vaši každou sebemenší chybu nadouvá hlavně proto, aby vás vytlačila ze světových trhů.

Věřím stále a budu věřiti ve vaši lepší budoucnost. Národ tak zdatných lidí se nemůže ztratit z mapy světa.

K

Francouzští vojáci proti Mnichovu

Mezi všemi výmluvami, které si našla francouzská oficiální politika k tomu, aby omluvila mnichovskou dohodu, nejvíce překvapilo omluvné tvrzení, že Francie nemohla dělat ve věci Československa silnou poli-

tiku prostě proto, že francouzská armáda byla morálně i technicky slabá. Ministr zahraničních věcí Bonnet to prý řekl i anglickým ministrům. Méně oficiální část francouzské veřejnosti však došla k závěru, že francouzská armáda se chtěla a mohla bít — a úspěšně bít — ale že to francouzská vláda a velká část veřejnosti nechtěla.

V minulém týdnu se dostalo ne-li důkazů, tedy aspoň přesvědčujících svědectví o tom, že francouzská armáda zatínala pěsti, když Daladier podepsal mnichovský mír, a že těžce nesla nejen to, že Francie nedostála slovu, nýbrž také její vojenské oslabení, z toho plynoucí. Samozřejmě aktivní francouzští důstojníci nemohli nijak veřejně projevit své názory; mohli to však učinit jejich kamarádi, s nimiž jsou stále ve styku, kamarádi záložní důstojníci a důstojníci v pensí (tedy důstojníci, kteří prošli již jednou válkou!).

Popud k tomuto hromadnému vyznání dal známý novinář Henri de Kérillis svými odvážnými články v pravicovém listě »Epoque«. Francouzští důstojníci, aktivní nebo záložní, čtou už odedávna Henri de Kérillise. Není také tajemstvím, že Kérillis je nyní po Pertinaxovi hlavním novinářským mluvčím francouzského generálního štábu.

Abychom lépe pochopili význam prohlášení francouzských generálů a plukovníků, které budeme citovat, uvádíme nejdříve zajímavou informaci tohoto novináře a poslance o názoru náčelníka generálního štábu Gamelina ve věci československé. Ve chvíli, kdy v Československu byla Hodžova vláda nahrazena vládou generála Syrového (22. září), ve chvíli, kdy se hrálo poslední jednání našeho dramatu a kdy ve Francii zuřil spor o tom, co se má dělat Henri de Kérillis napsal ve svém listě toto:

»Od několika dní se velice mnoho mluví o generálech. Civilové by rádi svrhli na vojáky odpovědnost za naši národní pohromu, které se v Berlíně říká „diplomatický Sedan“. Ale já na to pravím: To není pravda! Generálové nemají za to žádnou odpovědnost. Informoval jsem se na všech stranách. Znáám jejich názory. Je na příklad jisté, že naši letečtí náčelníci a skvělý generál Vuillemin uznávají převahu německých letadel. Jiní zase uznávají některé nedostatky a zpoždění v ostatní výzbroji. Ale náčelník nejvyšší, generalisimus, ten, kdo sbírá všechny informace, kdo zná všechny činitele, týkající se nejen armády francouzské, nýbrž také armády německé, ten, kdo nese veškerou odpovědnost, generál Gamelin, ujistil ministra zahraničních věcí Bonneta — a toto vím, mé čestné slovo, od samotného pana Bonneta —, že má naprostou důvěru ve výsledek války, kdyby snad měla propuknout.«

K tomu bychom dodali, co víme z jiných pramenů, že generál Gamelin opravdu prohlásil, že o úspěšném výsledku války pro Spojence není za dnešní situace pochybností, a dodal, že letecky Francie by na německé síly sama nestačila, ale že s letadly československými, ruskými a anglickými by Německo s Itálií přece jen nemělo převahu.

K této informaci pak Kérillis ještě dodal v polemice s Charles Maurrasem (royalistou) toto:

»Což velký národ zrazuje své slovo? Což velký národ opouští malý spojenecký národ, jež příroda postavila na jeden ze strategických bodů Evropy? Což se bez boje vydává přirozená pevnost, chráněná půl milionem hrdinných vojáků? Zapřeme tisíc let své heroické historie? Kapituluje se před hrozbami, jestliže nejvyšší náčelník francouzské armády řekne ministru zahraničních věcí, že věří ve vítězství, kdyby válka vypukla? Máme my, vlastenci, morálně právo postavit se v takové chvíli proti stanovisku náčelníka francouzské armády? Já neváhám ani chvíli. Jsem už rozhodnut. A je mně upřímně jedno, jestliže se o mně řekne, že chci válku, napíší-li, že nejlepší prostředek, jak se jí vyhnout, nespočívá v tom, že prohlásíme, že jsme slabí a že máme strach, ale že naopak spočívá v tom, že zůstaneme na cestě cti a že jí vnutíme našim

spojencům, váhajícím, i nepřátelům, vznešeným a hrdinným svým postupem.«

Sto třicet generálů, admirálů, plukovníků a podplukovníků, aktivních, záložních a pensionovaných se bez váhání připojilo k tomuto stanovisku Kérillisově. Svůj souhlas neváhali vyjádřit v dopisech.

Admirál **Amet**, bývalý velitel černomořského loďstva, napsal toto:

»Nedovedu vyslovit svou důvěru v mnichovskou dohodu. Podle mého názoru neustupujeme tu, abychom mohli lépe skočit, nýbrž hůře skočit.«

Generál **Breard**, bývalý guvernér města Štrasburku, bývalý generální inspektor jízdy a bývalý člen Vrchní válečné rady:

»Mnichovská dohoda mě zkrušila do hloubi srdce: bude to dlouho trvat, než se vzpamatují. Nepatřím k těm, kteří by si snad přáli válku, to je samozřejmé. Kdo ji jednou prodělal, nemá chuti začít ji znovu. Ale kdybychom byli mluvili tak, jak Francie měla mluvit, nedospěli bychom tak daleko, abychom viděli Francii, Anglii a Itálii — vítěze! — jít si s oprátkou na krku pro rozkazy do Mnichova. Nebyli bychom před dvěma měsíci viděli ministerského předsedu, jak ujišťuje, že Francie bude bránit Československo, a téhož ministerského předsedu, jak pak v Mnichově Československo opouští. Ministerský předseda Daladier má na tom všem velkou vinu, protože od roku 1936 — a také před rokem 1934 — byl členem všech francouzských vlád. Nechápu proto, že se mu vijí věnce a že je oslavován v triumfu jako římský senátor. V ten den, kdy jsem ho viděl stoupat k Vítěznému oblouku, zmizel jsem raději v podzemní dráze, abych se nemusil dívat na toto divadlo.«

Generál **Audibert**:

»Francie se zneuctila v Mnichově tím, že vydala své spojence, aby si vykoupila mír. Marně hledám v naší historii podobnou zbabělost. V roce 1939 uvidíme, že tento mír valné ceny nemá.«

Plukovník **Boussat**:

»V Mnichově jsme kapitulovali, a Daladier se mýlí a nás klame, mluví-li o „čestném míru“. Tato okázalá radost a potlesk, které vítají mnichovský diktát, jsou neslušné a zneuctují nás.«

Plukovník **de Chocqueuse**:

»Je mně trapně zjišťovat, že francouzská pravice a střed vyslovily souhlas s vládou a její mnichovskou dohodou. Ani elita nezná vlastně realitu. Vidím to stále jasněji. Stůj co stůj je třeba potřit v naší zemi onen děs z války, který by nakonec zničil myšlenku vlasti. Je třeba, aby naši nešťastní spoluobčané pochopili, že jsou osmnáct let uspávání a že jejich probuzení bude proto strašné.«

Generál **Naud**:

»Nemám bohužel synů, ale mám dva zetě; jeden je pozorovatel v letecké armádě, druhý u jízdy. Mně samému je 64 let. Ale všichni tři jsme byli odhodláni dát své životy za to, aby naše země nemusela trpět takovouto pohanu.«

Plukovník **G. Bonneau**:

»Blahopřeji vám k občanské odvaze, kterou jste projevil, když jste hájil nešťastné Československo. Vaše chování na mě působilo tím více, protože znám hrdinnou armádu českou, neboť jsem s ní bojoval proti maďarskému bolševismu Bely Kuna. Nikdy dost nevypravíte, do jaké míry byl československý národ, dědic slavných dějin, přítelem Francie, jakou důvěru měl v nás, jak měl demokracii v krvi a jakou děsnou ztrátu jsme utrpěli, když jsme jej obětovali našemu odvěkému nepříteli.«

Generál **Belhague**, bývalý člen Vrchní válečné rady:

»Sledoval jsem s největším zájmem vaši kurážnou kampaň. Vaše zásluha je tím větší, protože jste jistě věděl, že se některé pokusy o potměšilá srovnání mezi vaší vlastenecí a ctihodnou kampaň a mezi kampaň komunistů, jejichž pohnutky byly v přímém rozporu s vašimi. Díky vám Čechoslováci vědí, že jsou ještě Francouzi, kteří mají úctu k danému slovu.«

Plukovník **Guillaume**:

»Nároky Německa rostou tou měrou, jakou ubývá naši

energie. Toto nevědět a nepředvídat znamená neznat nic z našich dějin. Jak politování hodná se jeví nyní resignace některých... nyní po opuštění Československa! Díky takovému lidem Francie provádí dnes sebevraždu, když se před tím byla zneuctila.«

Generál **Gombaud** Kérillisovi blahopřál a dodal:

»Jak máte pravdu a jak radost neuvědomělého francouzského lidu člověku působí bolest!«

Je zbytečné cokoli dodávat. Nyní je znám hlas vojáka, pokud se mohl svobodně projevit. Stačí proto uzavřít slovy, která vepsal list »Epoque« v čelo některých uveřejněných dopisů francouzských generálů: »Známe taktiku kapitulantů z Mnichova. Snaží se přesvědčit veřejnost, že jen komunisté a jejich spojenci protestovali proti mnichovskému míru. Zatím však francouzská armáda byla pobouřena a rozhořčena, když naše prapory byly takto pokročeny a bezpečnost Francie takto poškozena.«

»o (Paříž)

Život a instituce

1618—1938

Nejsme přáteli onoho přehánění, které bez rozpaků přirovnává naši dnešní situaci k situaci pobělohorské. Můžeme děkovati osudu, že jest to možno odsouditi jako přehánění. Nicméně, poněvadž pohromy bývají si podobné, bývá dosti podobnosti i v situacích, které po pohromách následují. Vybrali jsme několik citátů z Denisova díla »Čechy po Bílé hoře«, které nejsou po této stránce bez zajímavosti. Poznáte, že mír osnabrucký v mnohém podobá se míru mnichovskému, koalice států, které stály na straně Čechů r. 1618, oné koalici, která je podporovala r. 1938; tu a tam se kmitne i aktuální povahokresba, metody jesuitů zdají se podivně moderními. Citáty osvětlí, která nebezpečí ohrožovala před 300 lety český život domáci a která českou emigraci. Lze z toho čerpati leckteré poučení, ačkoliv ovšem všechna fakta, která uvádí Denis, musíme překládat do mnohem menšího měřítká. Lze-li se skutečně poučovat z historie, tedy poučujme se. Některé citáty uvádíme ne proto, že by se to, co r. 1618, také dnes dělalo, nýbrž proto, aby se lidé ještě více odhodlávali nedělati to.

Tento počátečný omyl byl osudným českým povstalcům. Před svým odbojem neprozřetelně si nezajistili žádnou podporu zevnější: situace v Evropě byla jim málo přízniva, ve Francii, oslabené vnitřními spory, zapomenuto bylo na tradice Jindřicha IV., v Anglii vládl král bázlivý a zásadně všelikému povstání nepřátelský; naproti hroznému spolku, který Ferdinand II. utvořil proti nim, stavové čeští měli jen některé nahodilé spojence ceny pochybné, kteří opustili je v rozhodném okamžiku.

Unie evangelická přestala existovat od chvíle, co nevy-světlitelnou slabostí odřekla pomoc protestantům českým; knížata dolnosaská, která projevila některé choutky válečné, utišila se zase a král dánský rozpustil své vojsko.

U těchto povah druhého řádu, kteréž od jesuitů naučeny byly poslušnosti zaražené, i ctnosti pozbyvaly své blahé působnosti, a jestliže cítili trochu bolesti, když viděli vítěze, jak nejen trestali vinníky, ale i potlačovali svobody a výsady království, nalézali žalostnou útěchu v rozmnožení svých statků nebo v povýšení svých hodností.

Stržci a účastníci reakce — a tím právě se ospravedlňuje rozsudek o vině, jež historie vynášá o nich — pokusili se zatlačit opět lidskost a zarazit vývoj dobrotivější a volnější mravnosti, jež se šířila znenáhla. Nesnášenlivost nepředstavovala přítomnost, ale opětný útok minulosti; podle tradice zastaralé jesuité pracovali od padesáti let, aby roznítily oheň fanatismu, kterýž uhasínal, a aby

získali síly sobě nevyhnutelné, lichotili vášním záštiplným a lakotným, jež dřímají vždy v hloubi duše. Ze se potom stali často nástroji chtivosti a hněvů, jež byli rozpoutali, že litovali, vidouce své dílo poskvrněné výpočty sobeckými, na tom málo sejde, a odpovědnost jejich není proto menší, že si vyhledali podobné spojení.

Spravedlivě dlužno uznat, že jesuité v provádění svých úmyslů projevovali ducha správně soudícího a dovednost. Zvláště mladá pokolení uměli získat. Ve vědě se obávali jen metody a v badání odsuzovali jen vzpouru; šlo především o to, připravit povahy poslušné a povolné.

Hlavní chyba výchování jesuitského vynikla v Čechách mnohem jasněji než všude jinde; nikdy nepochopili, že jediným učitelem, hodným toho jména, jest ten, který vzbuzuje ducha svobodného přemýšlení a vyvinuje cit osobní odpovědnosti. Proto i při zlepšení, jež učinili v podrobnostech, i přes znamenité talenty a upřímnou obětovnost mnohých jejich učitelů zavedení jich vyučování na starých školách bylo neštěstím pro Čechy. Jesuité mají všechny dobré vlastnosti a všechny ctnosti mimo jednu: úctu k svědomí druhého. Odtud pocházejí jistě slabosti jejich metody, jež je znamenitá jen potud, pokud se obrací k věřícím, kteří si již zvykli poslušnosti.

Schmidl vypravuje nám o dítěti, jež neopatrnosti svých rodičů bylo svěřeno důstojným otcům: obrátili je. Matka, dověděvši se o tom, příběhla, vyptávala se svého syna, který statečně vyznal svou víru; ubohá paní dala se pak s ním do pravé hádky a nešťastný hoch, zaražen tímto přívalem důvodů, uchopil se bubnu, kterým se bavíval, a po každé, když se pokusila uvést některý svůj důvod, umlčel ji bubnováním. Postup jesuitů velmi často upomíná na tento způsob polemiky.

Jesuité se obracejí velmi málo ku přemítání, mnoho k citu a vůli; hledí působit na obraznost velkolepými putěmi, nádhernými procesímí, okázalými obřady. Obecné katechismy byly jedním z jejich skvělých úspěchů. V dlouhých slavnostních průvodech přivádějí školní děti a studenty; za nimi zvědavý lid se tlačil do kostela, herci nejlépe vycvičení vystoupili na jeviště, a představení počínalo.

Ode dvou století Čechové přivykli jiným prostředkům polemičným, zalíbili si v svobodném přemýšlení, a to je rostlina houževnatá. Zbožná horlivost císařova a napomínání druhých duchovních marně se odrážejí o tvrdšínost Čechů. Je to stále týž nepoddajný národ, který vzdoroval kletbám Pia II. — Vymýšlí se tedy pověst o hrstce neústupných rebelů, kteří jediní ochromují dobrou vůli lidu, jež čeká jen na příležitost, aby se vrhl k nohám otců.

Vždy a všude menšíny vládnou světem. Národ zabírá poměrně jen dosti slabou zálohu živlů činných, státníků, spisovatelů, učenců, vůdců duševních a mravních; oni ve chvílích rozhodných se vrhají vpřed a první bývají zasaženi. Čechy pozbyly náhle svých cvičitelů, vůdců, v nichž se soustředilo volné úsilí předchozích staletí, a v nichž kvasila možnost budoucích pokroků. Kdo jen za této doby zasloužil by být přirovnán ke spisovatelům, jako byl Skála nebo Stránský, k umělcí, jako byl Hollar? Co váží všickni Kravařští proti Komenskému? A co bylo jiných, kteří, vyrváni byvše z přirozeného prostředí a odsouzení k životu, plnému bídy a neklidu, neukázali, seč byli, ztracení byvše pro svůj národ a snad i pro svět.

Ti, kteří zůstali, vykoupili své odpuštění jednou z oněch obětí, kterou se navždy ničí radost ze života a síla k činu; jejich poddání se zůstávalo podezřelé, a skutečně většina těchto nově obrácených toužila ještě dlouho po změně, kterou by byli osvobozeni.

Z těch, kteří se vzpírají vyhnanství, jedni upadají v jakousi tupou malátnost, která je připravuje na poslušné nástroje jesuitů, kdežto u druhých přílišné utření vzbuzuje hysterii náboženskou, jež se jeví halucinacemi a proctvími. Touž měrou, kterou ubývalo kazatelů, přibývalo visionářů a blouznivců; paměti této doby odhalují zmatek, který se zmocnil duší hluboce otřesených, jež se snaží všemi prostředky uniknout nesmiřitelné skutečnosti. Tato prorocství, zemí kolující, nejčastěji bývají vzbuzována neústupnou nadějí: není možno, aby Bůh takto upustil svůj národ, podrobuje ho jen strašně zkoušce, odmění jej za jeho vytrvalost, pravda zvítězí a pronásle-

dovatelé budou potrestáni. Při každém hnutí za hranicemi záchrvěv radosti povznášá duše, a správcové zemští se obávají povstání.

Bojujeme za svobodu! To byl poslední výkřik starých Čech, které skonávaly na kříži. Až do poslední chvíle zůstávaly věrné učení svých duchovních vůdců, jež bylo spíše velikou nadějí ve vysvobození, než přesným vyznáním. Není zajisté v dějinách stránky bolestnější a vznešenější nad tento tuhý odpor národa, jež trpí a umírá, aby si zachoval právo volně rozhodovat o své duši, a náš soucit tu vzrůstá pokorností obětí, které klesají neznámy a bez slávy, aby nezaprly svých předků a nedávaly si předpisovat práva svědomí.

»Však oni (protestanté) kacíři jsou, diš mi,« napsal v XVIII. století jeden z obránců svobody svědomí v Čechách, »a my ne; odpověď: Však jakož ty za to držíš, že oni bloudíš, tak naproti tomu i oni za to mají, že ty bloudíš, a hlupci mezi nimi tak dobře kaceřují jako ty je. Nic nevíš, jestliže toho nevíš. Chceš býti těm podobný hlupec? Přestaň ty jich, přestaňte oni tebe kaceřovati, a buď mezi všemi námi pokoj Kristův. Věříš-li, že pravou víru držíš, dobrořeč za to Bohu a spoj s věrou lásku k bližnímu svému, by pak i Samaritán byl, sic jinak víra tobě nic neprospeje. Nevěřímť já, že pravou víru máš, jestliže ovoce její, mezi nimiž nejpřednější a nejvýbornější jest láska, na sobě neukazuješ... V čem mně misionáři ublížili? — Mně v ničemž, ale vlasti, nýbrž i mně, poněvadž vlasti. Nemám osob v nenávisti, nýbrž ani toho jejich celého ustanovení... ale na to nevražím, čehož každý dobrý člověk nenávidí.«

A právě proto trpěli mučedníci čeští, aby to vše nebylo nikdy více možno, aby se pronásledování jevílo ohavným ve všech případech. Jimi Čechy opravdu se staly věřiteli lidstva. Málem byly by zahynuly svou obětovností. Však nikdy se nepodaří vyhladit v národu úplně upomínku na jeho mrtvé a pýchu na jeho dávné odboje: z této upomínky a z této pýchy namoze se zrodilo současné obrození národní.

Konečně Habsburkům pomáhala ona síla neurčitá a neodolatelná, již nazýváme duchem času. Díla filosofická, která nepřipravují-li budoucnost, jsou aspoň oprávněnými svědky ideí a tužeb jejich vrstevníků, umožňují sledovat neustálý pokrok teorií absolutistických, jež od doby Ludvíka XI. docházely formy určitější a určitější a každým dnem nabývaly úspěchů významnějších.

Vyslanec španělský, hrabě d'Onate, byl jeden z těch, kteří nejhorlivěji ponoukali Ferdinandanda II. ku prostředkům nejpřísnějším. Naproti tomu svou hrdoostí opět si vzbudil některé nepřátele a jeho zásady budily dosti živý odpor; sám doporučuje svému nástupci, aby nezakročoval příliš přímo, poněvadž v Rakousku absolutní moc králova a úplná poslušnost všech vasalů hnuší se všem. Jestliže na chvíli cizádost a fanatismus utlumovaly u Slavaty všechn cit národní, někteří jimi páni čeští si přáli a doufali zachovat měrou dosti rozsáhlou privilegia stavů: třeba nepopírali potřebu některých proměn, zamítali prospěšnost a zákonnost změny radikální.

Čechové, byvše méně šťastni než Maďaři, nenašli žádné podpory z venčí, a náboženský jejich fanatismus nedopouštěl jim ani, aby se odvážili příliš daleko ve své opozici. Nejlepší, jako Zdeněk z Lobkovic, přestával na tom, že naříkal ve svých listech soukromých, aniž se odvážil, odepřít spolupodpis při rozhodnutích, jež pokládal za nezákonná a záhubná; druzí, jako Martinic a Šternberk, hledali útěchy v nejbědnějších ilusích; několik laskavých slov Ferdinandových postačilo, aby upadli zase ve svou úslušnou a odevzdanou poslušnost.

Není však lhostejno, že zástupci zemští zachovali vždy stín svrchovanosti, a bylo to zásluhou šlechty, že i při své slabosti zachovávala jako stráž nadějí; její tuhostí myšlenka svobody národní nevymizela nikdy úplně a znesnadnila více vítězství centralisace. Její zásluhou vůdcové současné renezanace české mohli tvrdit s velikou pravděpodobností, že despotismus byl v Čechách novotou.

Posud vše přestalo na několika nerozvážných podnikcích místních, protože dobrodruzi, kteří dráždili Čechy

ku povstání, budili v nich jen malou důvěru a protože přemožení, kteří nešťastím zmoudřeli, hleděli se uspokojit tím, že Ferdinand ve své přísnosti nezajde až do krajnosti.

Historie učí, že národům poraženým v řádném boji nedaří se hrubě získat rychlou odvetu a všeliký odboj předčasný proti rozhodnutí Štěstěny přituzuje pevněji jejich okovy.

Emigranti čeští podléhali osudu, jaký očekává všechny, kdož opustili půdu rodnou; pomoc cizí, jim se nabízející, poskvřená zradou a lakotou, škodí jim spíše než slouží. Jak mohly spleť snahy ctižádostivého Jana Jiřího, jenž se neodvážil ani hlásit se k nim, a kolísavá jeho politika nalézt nějakou ozvěnu v duši národa? Jak mohly vzbudit onu jednohlasnost a onu horečnou nadšenost, jež jediné byly by pozvedly z hrobu tento ubohý národ mučednický? Bratři, kteří měli snad v zemi styky nejlhubší, sami sebou málo bojovní, se drželi stranou: proč by se obětovali pro Sasko?

Smrt Valdštejnova byla by tragedií jen dosti všední, kdyby neznamenal zhroutil poslední naděje emigrantů. Nebyli zajisté nikdy tak blízcí úspěchu, jak se rádi toho domnívali: hledali útěchy v myšlence, že na chvíli měli vítězství v rukou, a tímto klamem dávají se ještě svádět někteří spisovatelé; obyčejný lupič, jenž měl účast ve všech zpronevěrách, nelitostný zoldnér, jemuž se podařilo válku učiniti krutější a surovější, zrádce, jenž skončil svou dráhu životní, jak jí byl počal, zůstal jako chráněn od zneuctění historie, protože se zdálo jednou, že chce uchvátit a pozvednout opět pochodeň svobody národní.

Od chvíle, kdy národ není dosti silný, aby sám bránil svých zájmů, jest jen hříčkou stran, které se zaplétají kolem něho. Čechy zakoušely osud všech přemožených; osvoboditelé, kteří po sobě nabízeli jim svých služeb, myslili pouze na své osobní prospěchy; po více než dvě století byly odsouzeny, aby byly nástrojem nebo hříčkou nejsobečtějších snahám ctižádostivým: zda s plnou jistotou lze tvrdit, že ani dnes není tomu jinak?

Bolest emigrantů vyrazí z listu zoufalého, jež Oxenstjernovi napsal (11. října 1648) biskup bratrský Komenský:

»Jak dříve krajanům mým, pro evangelium sklíčeným, radostno bývalo slyšeti, co vznešenost tvá po mně a po jiných kázala oznámiti, že nebudeme opuštěni, tak smutné jest nyní slyšeti, že nás opuštíte, ba že jsme již opuštěni při jednání osnabruckém. Nebo budeme-li z účastenství míru vyloučeni, co nám platno, že jsme po vás jakožto svých po Bohu osvoboditelích se ohlíželi?«

»Bolest má,« psal později témuž (1. listopadu 1649), »jž jsem tehdy chtěl vyjádřiti, nebyla soukromá (a není posud), než veřejná. Nikoli že bych sám byl opuštěn neb strana některá, soudruzi našeho náboženství, neb že opuštěn byl celý národ.«

A vskutku byl to celý národ, na nějž mírem vestfálským kladen byl kámen náhrobní.

Jest tedy, jak vidíme, dosti málo přesnosti v tradičním mínění, podle kterého mír vestfálský by znamenal vítězství ideí snášlivosti. Potud jest pravda, že obě velká významná náboženská, jež se dělila o střední a západní Evropu, odhodlávají se napříště nepodnikat ničeho proti sobě. Protestanti a katolíci po sobě měli naději vyrvat svým odpůrcům některé rozhodné postavení; jejich útoky byly odvráceny, takže se odříkají záměrů, přesahujících jejich síly.

Až do r. 1618 šťastný odvážný čin by byl stačil, aby reformaci vydal země habsburské a znesnadnil velice postavení katolíků v severním Německu; v této příčině všeliké obavy jsou konečně a rozhodně rozptýleny; válkou třicetiletou — a to jest jedním z jejich nejvážnějších následků — bylo vytvořeno Rakousko pouze a pronikavě katolické. Nadto strany náboženské se vzdávají myšlenky odvetné: odmítají všeliký styk s odpůrcem a žárlivě se uzavírají ve svých hranicích.

Buď jak buď, přeměna byla velmi zdlouhavá, protože nebylo prostředí domácího: roztržka s minulostí byla jak náhlá, tak úplná; novým generacím, jejichž životní dráha hroznou bouří byla zvrácena, nedostalo se od jejich předků tradicí, jež tvoří základ duše lidové: z předchozího úsilí nečerpají téměř žádného bezprostředního užítku, vyrůstají bez

upomínek, bez pomoci, a teprve poněmáhle se jim podaří opět vdechnout duši své vlasti; na této půdě rozdrásané nemohou dlouho mít jiné myšlenky, než vyklízet zříceniny, a zřývají zemi, šeptajíce při tom jednotvárné litanie.

Chléb vyhnanství bývá trpký: s počátku vypovězenci bývali přijímáni s okázalou ochotou, zvláště ti, kteří zachránili něco peněz a mohli utrácet; láska ochabla, když přišly dlouhé řady kupců, řemeslníků, sedláků vyhladovělých, rozdrášených, kteří prosili za práci a chléb a byli příčinou, že mzdy klesaly a potraviny se zdražovaly.

Vilém Slavata, jeden z vůdců reakce, byl jeden z oněch duchů obmezených, jimž třeba jest pána a jejichž největší radostí jest abdikace...

Komenský, odkryv všechny živly budoucnosti, jež uzavíral v sobě český protestantismus, otevřel duši českou vlivu ideí moderních; tyto byly plodné jen tím, že budily v ní upomínky nejvzdálenější a že měly základ hlavně domácí.

Chilistická snění Komenského v dětinské své formě byla jen protestem proti konečnému vítězství násilí; sahal jaksi rukou po vyšším stavu, kde svědomí všech by byla volná a právo všech váženo: tento asketa byl zatvrzelým optimistou, věřil v rozum, ve vědu a ve štěstí. Theisté angličtí, encyklopedisté francouzští, Herder a Lessing obnoví jinými slovy tento chvalozpěv rozumu, a jako Komenský budou volat národy ke smíru na poli volného zkoumání. Bylo potřebí, aby se v době, kdy jesuité zamýšleli sklonit ducha lidského pod zákony teologie tyranické a těsně, zdvihl protest ve jménu přírody; bylo přirozeno, že toto tak obsáhlé a tak vznešené pojetí osudu lidstva vyšlo ze země, jež až do dna vypila všecku hořkost sporů náboženských.

Komenský odmítá jen ty, kteří odnímají mu všecku naději, a ještě více ty, kteří nejzločinnější zpronevěrou používají násilí, aby zničili mínění, jež není jejich vlastní. To jest největší hřích proti Duchu svatému, který nebude odpuštěn, rouhání proti Kristu, kterýž odkázal svým v dědictví mír a lásku.

Myšlenka, podniknout úplnou opravu výchovy, zrodila se v Komenském, když jako ubohý vyhnanec bloudil v horách nad hořejším Labem. »Taková tedy církev a škol ve vlasti záhuba, kterou jsme před očima viděli,« napsal, »naše nad tím bolest, — a proč bych zapírali měl? — i naděje, že se snažně o budoucí napravení záhuby té, aniž jsme jinak myslili, než abychom, kdyby Bůh okem milosrdenství svého na nás shlédnouti ráčil, především mládeži vlastenecké ku pomoci přispěli, zarazíce co nejdříve školy nové a opatříce je knihami dobrými a metodou přirozenou a světlou, aby tak láska k umění literárnímu, ke ctnosti a pobožnosti co nejlépe zase zkvétati počala.«

Neznám v dějinách nic podivuhodnějšího, nic dojemnějšího nad úmysl tohoto ubohého kněze, který v době, kdy dragouni Lichtenštejnovi mučí jeho národ, pomýšlí na obrození vlasti vychováním.

otázky a odpovědi

Praha se počestuje

K této otázce uveřejnili jsme poslední projev diplomatu, s jehož jádrem souhlasíme: neucínit Prahu zhoia nesrozumitelnou pro cizince, který do ní přijede. Dnes uveřejňujeme názor filologův a technikův.

I.

Máme ještě v dobré paměti snahu nebožtíka primátora dr. Baxy, dáti české Praze opravdu český ráz také v její vnější jazykové podobě, to jest v obchodních a jiných veřejných nápisech. Ale víme také, že praktický účinek tato snaha neměla, neboť po celou tu dobu klidně zůstali majitelé takových nápisů věrni starým chybám jazykovým i všem cizím slovům, která na naši Prahu společně navěsili. Musila na nás přijít velká národní pohroma, aby se ta

stará touha po jazykové očistě Prahy dostala s papíru v život. A dnes se tedy začíná čistit.

Místní rada pro Prahu I. až VII. na podnět referenta reklamního oddělení pana dr. Patery dala celé té akci ráz úřední a hned se také chopila práce. Už v několika prvních dnech se na stole pana kancelářského revidenta Střelky, kterému je celý ten úkol svěřen, nastrojila pülmetrová hromada dopisů, rad a projevů souhlasu i nesouhlasu, nových podnětů, povzbuzení i dotazů. Dveře jeho kanceláře se netrhnou, jak si tazatelé jeden za druhým chodí pro poučení, zda smí zůstat název *interieur* (a zájemník vyslovuje ovšem *interijér* — i ta chybná výslovnost je příznačná vlastnost pražské záliby v cizích slovech), jak se má česky říci koloniál, co třeba namalovat na firmu místo *autoopravny*. Chudák pan Střelka — vypíjí si to nevinně teď za všechnu tu dlouhou shovívavost, s níž jsme všichni přijímali honosivě, ale zhola zbytečné cizí peří pražské reklamy! Ale dal se do toho statečně a se slovníky v rukou neúnavně uděluje rady na všechny strany. A podle toho, co jsem slyšel a viděl, dává rady dobré. Nadto si počíná tak rozhodně a přesvědčivě, že i ten, kdo k němu šel snad s tajnými pochybnostmi o vhodnosti náhrady, odchází od něho uspokojen a těší se už, až se nad jeho podnikem zastkví nový a český nápis »módní síň« místo *modesalon* nebo »automobilová služba« místo *auto-service*. Jen ty peníze kdyby to nestálo! —

Městský stavební úřad se při své jazykové přehlídce české Prahy řídí zásadou: vymýtiti všechna zbytečná cizí slova, která se bez násilí a rovnocenně dají nahradit dobrými slovy českými. Varuje se při tom tvoření nových slov, ale neuznává námítku, že příslušný cizí název je už vžitý, kdežto český nikoli (*parfumerie* = *voňavkářství*); účelem počesťovací akce přece je, aby se vžila právě taková česká slova.

Jen tam, kde se proti české náhradě stavějí vážné důvody věcné, netrvá se na počesťení. Tak zůstanou Praze drogisté i materialisté, neboť je rozlišuje i obchodní rejstřík, a jeho autority je třeba dbát. Stejně se nebude nic namítat proti názvu *dentista*, protože je ho třeba jako souhrnného označení zubních lékařů i techniků. Neztratíme ani slovo *bonbon*; nemáme jiného slova, které by znělo tak chutně a tak domácky. Zachován bude i *bar*, neboť není za něj zatím výstižné náhrady. Slovo *restaurant* se dostalo na index proto, že za ně máme české slovo *hostinec* anebo slovo *restaurace*, sice také cizí, ale běžné aspoň i v jiných významech a podobách, tedy ne tak cizí jako slovo *restaurant*. Rovněž název *koloniál* má zmizet, třebaš ho obchodníci i obchodní a živnostenská komora hájí, a má se říkat »osadnické zboží« nebo, zvláště u malých obchodů, »kupecké zboží«. Za *pedikuru* a *manikuru* (v pražské výslovnosti ovšem s koncovým — *úru*) se nabízejí české výrazy »péče o ruce, péče o nohy« nebo »pěstění rukou, nohou«, jak to má zavedeno Baťa, atd. V této oblasti cizích slov se vyskytuje nejvíce námitek proti nabízeným opravám, a úkol najít vhodnou náhradu je tu nejtěžší. Proto se postupuje opatrně a každý případ se řeší o sobě. Že to při dobré vůli jde, ukazuje i nové slovo *dálnice* (místo *autostrada*), navržené majorem Antonínem Opravilem a úředně přijaté.

Hlavní nápor je však veden proti názvům přejatým z cizích jazyků doslova: *Chapeaux*, *Coiffeur*, *Tailleur*, *Tailor*, *Fourrures*, *Fourreur*, *Modes-robés*, *Mode-salon*, *Dental-dépôt*, *Café*, *Confiseire* atd. Ti, kdo k nám tento zvyk označovat podnik cizím slovem zavedli, pokoušejí se dokázat, že prý je toho třeba se zřetelem na cizince, kteří k nám přicházejí a obstarávají zde také rozličné nákupy. Ale to zajisté není důvod, nýbrž pouhá výmluva. Spíše se zdá, že ta nemírná záliba ve všem cizím v nás zbyla ještě z dob, kdy se česky mluvilo jen v čeledníku, kdežto v pokoji se smělo mluvit jen německy. Tenkrát všechno české bylo sprosté a jen cizí bylo ušlechtilé a vznešené. Dnes si všichni říkáme »uvědoměli Čechové«: má být tedy pro nás nejlepší a nejušlechtilější to, co je české. V té věci se za úřední akci očišťovací ochotně a svorně staví celá česká veřejnost,

Se slovy jako *chapeaux* a podobně se svezou i cizí jména zeměpisná. Na pražských ulicích se dosud mohli záci učit zeměpisu cizích zemí: Máme tu *Louvre* i *Alhambru*, *Hollywood*, *Atlantic* i *Bavarii*, *Kalifornii* i *Menton* a sta jiných cizích názvů. Také tento falešný exotismus má z Prahy zmizet; majitelé takových podniků ostatně sami prý o své újmě už napřed žádají o změnu jejich názvů. A stejný osud asi postihne i rozličné jiné výpůjčky z cizího, jako *Chapeau rouge*, *Esprit*, *Imperial*, *Esplanade*, *Reduta*, *Opera-hotel*, *Passage* atd. Jazyková očista má spláchnout s pražských ulic také zkratky a značky jako *Podrum*, *Agrosol* a podobně. nejsou-li chráněny zápisem v obchodním rejstříku (jako na příklad *Kodak*, *Rupa*). Tato okolnost, zápis v obchodním rejstříku, je zatím největší překážkou v počesťování firem; zemský úřad se až dosud při schvalování nových podniků nestaral o jazykovou stránku jejich označení, a tak je úředním potvrzením chráněno nejen mnoho zbytečných cizích jmen, ale i mnoho docela zjevných jazykových chyb, proti nimž se zatím nedá dobře bojovat. Ale můžeme se aspoň těšit nadějí, že ta nová vlna zasáhne i příslušné oddělení zemského úřadu a hlavně že majitelé podniků sami budou hledět, aby si zajistili dobře české a správné znění svých firem. Dobré vůle k tomu se u nich i u jejich organizací projevuje zatím dost, a to je znamenání zajisté velmi potěšující.

Naprosto a jistě právem se zamítají hybridní spreženiny jako *foto potřeby*, *foto přístroj*, *radiosoučástky*, *autozávod*, *auto- a motosprávkárna*, *grand-kavárna*, *grand-podnik* a jiné. *Akademický* »Příruční slovník jazyka českého« takováto slova vůbec nepojal do slovního pokladu našeho spisovného jazyka, a proto nepatří ani do obchodních nápisů. Stejně se však budou vymyčovat i zbytečné složeniny cizí, na příklad *grand-atelier*, *park-hotel*.

Při očišťovací akci se nezapomene ani na chyby proti českému v jazyku. Budou se stíhat i takové chyby v obchodních nápisech, jako je čistění oděvů (místo »čistění«), *blůzy* (místo »bluzy«), *sklad uhlím* (místo »uhlí«), *závod radiopotřebami* (místo »závod s potřebami pro radio« nebo »pro rozhlas«), *obchod dřívím a všeho druhu řeziva* (místo »obchod s dřívím a řezivem všech druhů«) atd. A toto je, myslím, nejpotřebnější a nejdůležitější stránka jazykové přehlídky pražských firem a reklam. Vymizet by měly i rozličné *masobanky*, *dřevobanky*, *velkopodniky*, *rychlukursy* — veškeré to tak potupně otrocké napodobení cizího vyjadřovacího způsobu.

Úřad, provádějící jazykovou očistu Prahy, má na mysli i její účinek hospodářský. Obchodníky a podnikatele, kteří na reklamní úpravu své firmy věnovali — a snad i docela nedávno — velké peníze a vložili je do rozličných moderních vymožeností, do neonového osvětlení, do všelijakých pohyblivých obrazců, nehodlá nutit, aby ihned a přes noc to všechno zase dali předělavat, jestliže se v jejich textu vyskytuje nějaké cizí slovo úředně neschválené. Bude se na nich ovšem žádat, aby při změnách své reklamy hleděli i k její jazykové stránce. Ale nápisy, které mohou být bez velkého nákladu opraveny hned, budou se musit do konce tohoto roku přizpůsobit úřednímu požadavku českosti a jazykové správnosti.

V této podobě je pražská očišťovací akce jistě sympatická. Bude-li znemožněno, aby se v ní uplatňovali naprostí laikové a nezalci, nebo aby v ní rozhodovali na příklad lakýrniční mistři sami, bude-li osvicené řízena rozumnými zřeteli jazykovými a hlavně bude-li řádně organizována a důsledně prováděná, může přinést mnoho dobrého. Překvapuje ovšem, že nebyl hned od počátku přizván k rozhodování o tom, co je správné a co nikoliv, také odborník jazykový. Patrně se v tom projevil strach před profesory a před jejich papírovou učeností. Ale dnes přece se najdou mezi vědeckými pracovníky i praktičtí znalci českého slov-

níku a tvoření slov, kteří znají i život a jeho potřeby, stačilo jen zavolat některého z nich, a ochotně by byl pomohl. Nemělo se upustit ani od vydání seznamu (třebas hodně obšírného) názvů, jež se nyní ocitají na indexu. Tím vším se mohlo zabránit leckteré zbytečnosti, nedůslednosti a nejednotnosti. Doufejme, že se tento nedostatek organizace neprojeví aspoň zřejmými omyly.

Jiří Haller, redaktor »Naši řeči«.

II.

S jedné strany je naše řeč drahým odkazem našich předků: je to nejsilnější pouto, které nás váže k minulosti našeho národa, je to jazyk, kterým mluvil sv. Václav, Hus, Žižka, Neruda i naše drahá máma. Je to jaksi jedna z památek na dětství našeho národa i naše, a patrně památka nejdražší.

Leč běda, život je mnohem spíše boj, než vzpomínání; a v tomto boji má naše řeč zcela jinou funkci, než pouhé památky.

Zde je dopravním prostředkem právě tak jako silnice nebo telegraf; a jistě nepřeháním, řeknu-li, že je nejužívanější komunikací vůbec. Nejen, že jejím prostřednictvím se šíří mezi lid myšlenky vůdců, ale je jí třeba i k uskutečnění sebemenšího obchodu na trhu; ona prostředkuje mezi učitelem a žákem, inženýrem a dělníkem, obchodníkem a kupcem, básníkem a čtenářem, mezi člověkem a člověkem.

K svým památkám máme úctu, kterou projevujeme různě podle svého vkusu a možností. Mlaty, sudlice a nošítka dáváme pietně do muzeí, zjednáváme odborné kustody, aby je hlídali a oprašovali. Kdo je tak obzvláště citově založen, schová si i své dětské střevíčky a snad si je dokonce dá postříbřit. Ale nikoho samozřejmě nenapadne, aby v nich chodil; právě tak nesmyslným by bylo, dát se nosit po autostradě v středověkých nošítkách, anebo chtít v dnešní době za války používat Žižkových houfníků.

I vidíme, že své nejdražší památce, své mateřštině, kterou chceme nejen uchovat, ale které chceme také užívat, jsme povinni neskonale více, než abychom ji roztrídili do vitrin a občas přerovnávali. Nemohu posoudit, jak zacházeli naši kustodové s tím drahým dědictvím s hlediska gramatiky a etymologie; věřím, že je oprašovali svědomitě a chránili úzkostlivě proti jakémukoliv vlivu. Ale jsem technik a musím s politováním konstatovat, že s hlediska použití byla tato hřivna zakopána. Má-li řeč vyhovovat svému poslání komunikačnímu — které je jejím posláním životním — musí nezbytně žít, to je růst; a to alespoň takovým tempem, jakým roste život, kterému má sloužit.

Nejsem filolog; ale domnívám se, že nemiluji svou mateřštinu o nic méně, nežli kterýkoli člen redakce »Naši řeči«. A proto hledím s největšími obavami na hroznou brzdou, která okamžitě zaskřípe při jakémkoli pokusu popohnat nezbytný růst jazyka, a to bez ohledu na to, kterým směrem. Víím z praxe, že doprava, která se nemůže přizpůsobit vzrůstajícímu provozu, musí být nakonec nahrazena dopravou modernější; a proto varuji, dokud je čas.

Nad životem i smrtí mé mateřštiny stojí jakási božstvo, nazvané Duch Jazyka. Osobně jsem Ho nikdy nespatriil, což je přirozené, neboť je duch. Slyšel jsem jej však velmi často mluvit ústy Jeho kněží. A tu jsem měl vždy dojem, že zde není něco v pořádku. Zabýval se obvykle malichernostmi: hromovým hlasem káral nešťastníka, který místo »všecek se skrčil« řekl »celý se skrčil« — ale při tom naprosto ignoroval, že kolem něho rostou celá nová odvětví života, kterým pro nové pojmy chybí nové výrazy. Měl někdy své rozmary: někdy připouštěl obchodovat i m o u k o u, ale zatracoval jakýkoli obchod s m o u k o u; pak to zase obrátil a hned bylo o čem psát a mluvit. Ale v jedné věci je důsledný a neochvějný: tvoření nových výrazů má patrně za ohavný nemrav, neboť je pronásleduje nejedovatější zbraní na světě: posměchem. Tento smích

je hluboko vryt v duši každého, kdo chodil do české školy, a znemožňuje technický růst naší řeči. Za dnešního stavu ostatně je to snad jistá výhoda. Neboť namátkově tvoření výrazů obohatilo by náš slovní poklad jistě spíše bižuterií než skutečnými šperky. Ale nenamlouvejme si, proboha, že tento stav je možný i nadále, nebo dokonce, že je ideální. Obávám se, že Velikému Duchu Jazyka nadešla doba, kdy bude na čas musit opustit broušení svých zamilovaných deštiček a věnovat se práci ne tak zajímavé, ale zato krajně naléhavé: vytvoření systému, ve kterém by bylo lze každý nový pojem, jehož význam je obecně známý, nazvat i jediným, příležitavým a stručným jménem. A to i tehdy, nebyli-li tento pojem znám ani praotci Čechovi, ani Husovi, ba ani J. S. Presslovi.

Jistě se vám někdy stalo, že jste zaslechli nad sebou temné hučení, a vzhlednuvše, spatřili jste v oblacích — k čertu, co jste to jen spatřili? — Až asi do roku 1928 to bylo bezejmenné, neboť původní název »letadlo« se z jakési příčiny nehodil Velikému Duchu. Tehdy — pamatuji se na to velmi živě — jsme seděli v Čs. Normalizační Společnosti kolem zeleného stolu, zástupci průmyslu, dvou ministerstev a dvou věd, a přemýšleli, jak »to« nazvat v normě. Bože, co jsme se tehdy nasmáli! Jeden návrh byl směšnější než druhý, a naše poslední naděje, název »letoun«, byl zavržen Velikým Duchem stejně jako všechny ostatní: neboť koncovka »oun« je koncovkou zesměšňující (viz »blboun«, »lemoun« atp.). I nezbylo nám chudákům než opsat název doslovně z francouzské normy: »avion«. Jediné zástupci armády si vynutili, aby název »letoun« byl v normě též uveden.

Dnes je ovšem slovo »letoun« zcela běžné a ani ta nešťastná koncovka už nikoho nerozesměje, což dokazuje, že i Veliký Duch má přes všecku svou autoritu přece jen respekt před armádou; nicméně slovo »avion« trůní dosud v Československých Normách jako živý svědek, jak velká je moc Velikého Ducha.

Milý čtenáři, nebojte se: nebudu vás obtěžovat další historii těchto Československých Norm, ve kterých jsme se prostě styděli užívat cizích názvů pro běžné známé pojmy a českých názvů jsme použít nemohli, protože Veliký Duch zakázal. Dopadne to pak obvykle tak, že místo jména uvádí se více či méně stručná definice pojmu. Je to ovšem náhražka, a to mnohdy velmi špatná náhražka. S technického hlediska je to asi tak, jako vede-li nám silnice přes řeku, ale rozpočet nám nedovolí postavit v tom místě most. Co učiníme? Odvedeme silnici až k nejbližšímu přívozu nebo brodu, a za řekou zase zpět? Učiníme-li tak, nebudeme to jistě nazývat řešením, nýbrž nouzovou výpomocí; a obvykle se ukáže, že takovéto provisorium nebyla vůbec žádná úspora, nýbrž spíše zbytečné zdržení. Neboť nakonec most postavíme přece. Zde máme ovšem k dispozici Stavební řád a Stavebnou mechaniku a celou světovou literaturu o mostním a silničním stavitelství. To se to pak staví. Co nám poskytuje v obdobném případě literatura Velikého Ducha, chceme-li, dejme tomu, vyplnit mezeru v českém článku o známém předmětu, pohybujiícím se samostatně s trubkou a šoférem po silnicích, a nechceme-li používat přece jen úplně nečeského slova »automobil«?

Obávám se, že literatura nám neposkytne nic; neboť muž, který by napsal knihu o tom, jak tvořit nová slova v češtině, zasáhl by samotný kořen moci Velikého Ducha, totiž jeho neomylnost. Byl by proto jistě ihned proklet a jeho kniha pro výstrahu veřejně upálena. Zbývá tedy jediné poradit se individuálně s Jeho kněžními. Jeden pravděpodobně nám poradí užití slova »vůz«. To je, jako bychom měli postavit most jen do půl řeky; neboť vůz je konec konců i žebříňák, a vy pišete právě o automobilu. Jiný nám snad navrhne »motorový vůz«, což ovšem je rada nesmyslná, protože »motor« je stejně nečeské slovo jako »automobil«.

Jiný výraz si nám asi žádný pravověrný netroufá navrhnout; ostatně slyším už v sobě škodolibý smích Velikého Ducha, když si jen na jakýkoli takový návrh vzpomenu.

Silovůz? — Kraftwagen! Silný vůz? — Ale vždyť on se třeba sotva vleče! Samohyb? — Automobil! Hahahaha to je směšné, co?

Zkrátka, čeština je hotova, jakýkoli další vývoj je nepřipustný. Kdyby měl zůstat Veliký Duch při svých dnešních zásadách, věřím, že je skutečně hotova.

Středověké vědy měly svoji mezinárodní řeč: latinu. Byla to nesmírná výhoda a některé vědy dnešní z ní ještě těží — na příklad medicína. Ale technické vědy — bohužel — ve středověku ještě neexistovaly a dnešní doba není přítelkyní jakéhokoli mezinárodního dorozumívání. Proto řeč, která nemá možnosti tvořit nová slova, je proti řeči s takovou možností v nevýhodě a to tím více, čím více civilizace zasahuje do obecného života.

Ušlechtilá vlna nacionalismu, která se rozlila v těchto dnech po vlastech českých, vrhla se s pochopitelnou zteklostí na všechna cizí slova, hlavně pokud jsou lidu na očích. Budiž. Jenže vylejeme-li ve svém rozčilení se špinou i dítě, to jest zavrhneme-li cizí slovo a zároveň jakýkoli jeho český ekvivalent, pak nám nezbuďte, než dorozumívat se nakonec posunčinnou a na firemní štíty malovat pouze obrázky.

Často čtu nyní v novinách vlastenecké výzvy asi tohoto druhu: Proč užíváte cizáckého slova »Galanterie«, můžete-li klidně říci »Drobné zboží ozdobnické«! Čili: — Proč chodíte přes cizácký most, můžete-li pohodlně zajít k nedalekému brodu, zout se, přebrodit, obout se a vrátit se na cestu? — Obávám se, že tímto způsobem své mateřštině neposloužíme, spíše naopak. Neboť technická nedokonalost může snad někdy mít určitý kladný význam v umění, ale u komunikace je vždy znakem méněcennosti.

Tempo, tempo je heslem doby a neodvratným příkazem pro každou komunikaci. Telegrafní stroj, který odešle 120 slov za minutu, znamená neodvratný konec staršího stroje, který odesílal 110. V tomto okamžiku jistě pravíte: — No, tohle je ale opravdu nesmysl, srovnávat řeč s telegrafem! — Odpovím vám otázkou: »Který je nejrozšířenější jazyk na světě?« Je to zřejmě angličtina. Není to zajímavé, že je to zároveň neinstručnější a nejtvárnější jazyk na tomto světě? Je jistě mnoho příčin, proč se tak rozšířila; ale trvám, že jednou z hlavních je její technická schopnost. Její Veliký Duch je prostě Angličan; a proto se mu přiči jak každá technická nedokonalost, tak i každá komplikace, která neznamená zároveň skutečné obohacení jazyka. A přece se o Angličanech nedá říci, že by nedbali tradice! Mají, pravda, k dispozici pro každý pojem jeden kmen latinský a jeden germánský, takže jejich slovní poklad je sám sebou přibližně dvojnásobný proti našemu; ale nedali se touto výhodou uspat: oni tvoří stále, neboť tempo jejich života vyžaduje, aby se nikdy nemuselo obcházet. Tak na příklad *mobile vulgus*, dvě latinská slova, která se v předminulém století začala hojněji používat, sevrkla se po čase na jedinou slabiku *mob*. Je to totéž, ale nezabere to tolik místa a hlavně — tolik času.

Veliký Duch češtiny se brání složeninám. Přiči se mu prý. Na první pohled je to skutečně téměř jedno, složme-li dvě běžná slova dohromady — jak to činí Angličané nebo Němci — nebo necháme-li je rozdělena, jak to činíme my. Ale musíme-li pak s tímto pojmem skutečně manipulovat, vypadá to trochu jinak. Je to nejlépe vidět na příkladu:

Čech řekne:	Angličan řekne:
kuličkové ložisko	} the ballbearing
(od) kuličkového ložiska (from)	
(ke) kuličkovému ložisku (to)	
(o) kuličkovém ložisku (of)	
(s) kuličkovým ložiskem (with)	

Máme zde plných deset tvarů českých proti jedinému anglickému. Jakou výhodu nám přináší toto pochybné bohatství? Nevím. Ale pochybuji, že by Neruda, přeložen do angličtiny, ztratil, nebo naopak Shakespeare v češtině získal na své hodnotě.

Vidím vás, jak v tomto okamžiku vám zasvítily oči, pěsti se zařaly a ústa volají: »Dost, bezbožníče! A co ta pověstná anglická výslovnost, kterou tě musí učit padesát profesorů a každý mluví jinak, a vůbec, na češtinu nešahej nebo...!«

A věřte mi nebo nevěřte, takhle vás právě chci vidět. Vždyť já ji miluji stejně jako vy, jenže bych svou lásku chtěl učinit úrodnou v službě! A máte-li už jednou takový krásný vztek, přemýšlejte chvíli, snad vám napadne, kam jej obrátit!

Ing. Galii

dopisy

Jak se rozhodnou mladí?

Vážená redakce!

To, v možnost čeho ještě před několika měsíci nikdo nevěřil, je dnes skutečností. Z dvaceti či kolika politických stran, mezi nimiž se volič potácel jako v zrcadlovém bludišti, zbyly toliko dvě.

Tváří v tvář tomu, že s výšin hor, jež ještě včera tvořily přirozenou tisíciletou hranici a obranný val republiky, se nám pozorně nahlíží do politické kuchyně, odhodláváme se také jít z jednoho hrnce. Ale říkáme-li již A, musíme také říci B. Většina mladých lidí odvracela se dosud s nechutí od politikaření stran, a stála stranou. V občasných volbách dala svůj hlas té straně, která jí právě v té chvíli byla nejméně protivná. Byly to většinou hlasy lidí politicky nezávislých, kteří v praktickém životě se úspěšně uplatňují a zaujímají vedoucí a odpovědná místa v obchodě, průmyslu a ve svobodných povoláních; hlasy lidí, které znechucovalo a odrazovalo schůzové řečňování a všelijaké ty stranické praktiky. Tak ovšem velmi početná a snad rozhodující skupina voličů sama přispívala k svému dalšímu politickému ztročování. Zapomínala na to, že by již prostou účastí v místních, okresních, župních či jiných stranických institucích byla mohla postavit hráz kořisticím stranictví a stavidla politickému řečňování všelijakých těch okresních mluvčů a kortešů.

Dnes, kdy máme nového presidenta a novou vládu, jež svým převládajícím odbornickým charakterem jest dostatečnou zárukou spořádaného chodu státního stroje, můžeme klidněji i důkladněji se rozhlédnout.

Způsob, jakým se provádí nábor členů strany národní jednoty, vzbuzuje obavy, že jde pouze o mechanické sloučení starých politických stran a nikoliv o budování útvaru nového. Jednotlivé strany totiž podávají prostřednictvím svých starých důvěrníků hromadné přihlášky svých bývalých členů. Na tom by nebylo nic zlého, kdyby bylo možno věřit, že tu nejde o prosazování posic staronových kandidátů bývalého stranického systému. Mohlo by se nám pak snadno stát, že bychom se v příštích volbách setkali se starými známými, kteří pod novým kloboukem a pod záštitou strany národní jednoty by chtěli prosazovat starým koalickým »dohodli jsme se, že se dohodneme« ony hospodářské zájmy jednotlivých stavů, pro něž za starého režimu nezbyvalo pak arci dost času na vrcholné zájmy státu a národa.

Za starého stranického systému byl nezájem mladých na politice jakž takž pochopitelný. Dnes by to však bylo trestuhodné pohodlí, které by nás mohlo zavést k republice třetí. Je na čase, aby se mladí začali učit také se »politicky prosazovat«. Dovedou-li se prosazovat a osvědčovat v obchodě a průmyslu i ve svobodných povoláních, kde rozhoduje jen osobní schopnost a výkonnost a ne stranická legitimace, musí se dnes v zájmu nejen svém vlastním, ale i celku vzdát svého dosavadního pohodlného soukromí a účastnit se činné politického života. Ti řídicí mladí, jejichž tváře se začínají rýsovat na

politickém obzoru, jsou až na čestné výjimky vyučenci starých politických metod a jich vliv a účast na výkonné moci bude, stejně jak se zdá, jen klamající výzdobou starého, byť nově přetřeného štítu.

Ať se již mladí lidé rozhodnou pro tu či onu stranu, je především zapotřebí, aby se snažili získat vliv a kontrolu v tvóřících se výborech, neboť jen od základu provedená výměna může přinést ozdravení neblahého politického ovzduší. Z. R.

Židé a strana národní jednoty

Vážená redakce!

»Národní listy« ze dne 25. listopadu 1938 zaujímaly k židovské otázce správné stanovisko svým článkem »Velké stěhování židů«. Správná a »pravdivá je zejména ona věta, která praví: »Ty židy, kteří vždy stáli s námi, s námi cítili a žili, s námi snášeli zlé a dobré, plně uznáváme za členy našeho národa.«

Z tohoto hlediska je zcela spravedlivé, kdybyste se laskavě o to zasadili, aby židé, kteří odpovídají shora uvedeným podmínkám, nebyli vyloučeni ze všennárodní strany.

Navrhovali bychom toto spravedlivé a správné řešení:

1. Pokřtění židé (alespoň do 31. prosince 1937, do které to doby řím. kat. církve plně uznává křesť za platný a nelze se stavět proti církevnímu uznání), kteří mají za manželku arijskou ženu, jejichž děti jsou od narození pokřtěné a kteří se hlásili podle sčítání z roku 1930 k národnosti české a kteří konali při poslední mobilisaci řádně svoji povinnost, aby nebyli vyloučeni ze strany všennárodní, neboť tito jsou de facto rovnocennými členy našeho národa.

2. Židé sice nepokřtěni, kteří se podle sčítání z roku 1930 hlásili k národnosti české, svoje děti posílají do českých škol a kteří při poslední mobilisaci konali řádně svoji povinnost, tedy neutekli (věrně stáli s námi), aby také byli přijmuti do všennárodní strany.

3. Všichni legionáři židovského původu, budiž také přijmuti do všennárodní strany.

Ostatní jako cizí živel, nebudiž přijati. Toto řešení jest jediné správné a odpovídá jak zájmům národním, tak křesťanské morálce. Zájem národní vyžaduje, abychom číselně vykazovali co největší počet obyvatelstva československého. Jsme národ malý a nesmíme proto vyloučiti občany, kteří věrně při nás stáli. To nám káže rozum.

Ostatně i v Německu a zejména v Itálii, židé sloužící v armádě, byli vyňati z protizhídkovských zákonů a opatření. Buďme proto prozíraví a nevylučujme lidi, kteří s námi snášeli dobré a zlé a uznejme je plně za členy našeho národa.

Za

Sdružení katolického lidu:

J. Vandas Otakar Růžička K. Hubáček

listárna redakce

Benešův plán. Máte chuť mluvit o ideách, kdežto já mluvil o faktech. V ideách bychom spolu souhlasili. Jinak znovu musím opakovat jako fakt, že ona epizoda s plánem, který, byv ohlášen, se pak neobjevil, oslabila pozici dr. Beneše v lidu. Neříkám, zda právem: ale referoval jsem o tom jako o faktu, který jsem ve styku s lidem upozoroval. Slyšel jsem hovory lidu, také socialistického lidu, ve vlaku, na návsi, v hostinci a dostal jsem mnoho dopisů. Nemohu dělati, že nevidím to, co vidím, ani když bych měl pro to být Vámi znovu souzen ve jménu některých zásad. Je to podivný zvyk, obviňovat někoho za to, že vidí, co jest. Pokud pak se týká toho, že se pokoušíte křičeti na mne jménem lidu, odpovídám Vám prostě, že jste právě tak t. zv. intelektuál jako já. Jestliže pak myslíte, že

bychom věrnost k dr. Benešovi nejlépe prokázali, kdybychom se ze všech sil vzpírali vyšetření jeho činnosti, mylíte se v tom nehorázně; tím bychom pomáhali povést jeho pochovat, neboť by každý na nás křičel: hle, chtějí něco utajovat! Právě proto, že nechceme nic utajovat a že jsme přesvědčeni, že skutečné objektivní vyšetření musí dospět k jiným výsledkům, než k jakým docházejí večerníky, nebudeme se proti vyšetřování vzpouzet. Nesmíme vzbudit dojem, že zastupujeme věc tak slabou, že ani prozkoumání nesnese. Ostatně byste měl poradit: jaké důvody mám uvést proti vyšetření? — Nemáte pak pravdu v tom, co sám uvádíte o onom plánu dr. Beneše. Vypτάval jsem se podrobně lidí, kteří s ním byli ve chvíli, kdy koncipoval svou řeč pro rozhlas. Bylo to v ministerské radě, kam došly zprávy o rostoucím nepokoji v lidu. Jedni z těchto svědků tvrdí, že žádného plánu nebylo a že dr. Beneš řekl oněm několik vět jen pro chvilkové uklidnění veřejnosti; dokonce prý část jeho projevu koncipoval někdo jiný. Je-li to pravda, nevytýkal bych to dr. Benešovi: vím, v jakém nervovém napětí žil od 12. března a jaký útok byl každý den toho půl roku na nervy člověka tak odpovědného. Myslím, že má svůj očistec již za sebou, a chápal bych, neměl-li hlavu tak chladnou, jak by ji mohl mít, kdyby nebyl prožil to, co mu bylo prožiti. Mezi jím a jeho kritiky, kteří ho posuzují z klidného přístavu svého soukromého života, není rovnosti. Druhá část svědků se pak domnívá, že slova o plánu týkala se snad úmyslu dr. Beneše, který potom částečně uskutečnil, nabídnouti za cenu územních ústupků spolupráci Polsku. Polsko na tuto nabídku odpovědělo ultimatem. — Ať tak či onak, skutečností jest, že dychtivě očekávané následky plánu se neobjevily a že lid na to reagoval zklamáním. Prosím uctivě, aby mi i nadále bylo dovoleno referovat o faktech, jak jsem se vždy snažil činiti. Žádné ideje tím nejsou zasaženy, žádná potřebná charakterová vlastnost poškozována. Mohu udržeti svůj starý poměr k dr. Benešovi (což pro mne vždy znamenalo poměr k ideám, jež reprezentoval), aniž bych potřeboval si zastírat některé skutečnosti a aniž bych zavíral oči nad tím, že jeho návrat by nyní ve svých důsledcích znamenal skutečné národní neštěstí. —fp—

Co je s anglickou půjčkou? Podle informací z povolaných míst můžeme sdělit aspoň tolik, že další splátka ve výši 5 milionů liber došla k nám asi před čtrnácti dny. Národní banka uvádí, že v listopadovém výkazu, jako již uvedla první splátka. Položka devis stoupla právě proto o 512 milionů. Tím jsme tedy vyčerpali zálohu 10 milionů liber, které jsme měli k dispozici po Chamberlainově prohlášení. Mylíte se, ztotožňujete-li těchto 10 milionů liber s anglickou půjčkou, o které se začalo mluvit po mnichovském rozhodnutí. 10 milionů liber jsme dostali jako okamžitou zálohu na půjčku, o níž se teprve jedná. Dosud není rozhodnuto ani o formě, ani o výši půjčky.

Starosti se záložníky a starosti záložníků. Armádní rozkaz hlavního velitele potvrzuje, že demobilisace záložníků se již dokončuje. Návrat občanů, kteří prožili ve zbrani krůsnou dobu, není maličkost. Čekají je starosti všedních dnů, které nejsou lehké. V uplynulých týdnech dostalo se jim sice jistoty, že se mohou ke své práci vrátit, ale nyní se už věci jeví poněkud jinak. Je hodně firem, které záložníky do práce přijaly, ponechávajíc je v dřívějším zaměstnání, ale jsou také podniky, které záložníky po krátké době propustily. Formálně dostaly své povinnosti, ve skutečnosti ji obošly. Druhá velká starost záložníků týká se činži. Záložníci byli na vojně několik neděl, ale pokud nebyli státními nebo veřejnými zaměstnanci, nedostali za tu dobu většinou žádný plat nebo mzdu. Jejich ženy — a jde především o ženaté záložníky — dostávaly vyživovací příspěvek, ale z toho nemohly uspořít na činži. Z čeho ji teď mají zaplatit? Souhlasíme, že tuto věc je třeba nějak upravit. Rodiny záložníků, povolaných při mobilisaci, nemohly sice dostat výpověď z bytu, ale nedostanou ji při lednovém nebo dubnovém kvartálu? Máte asi pravdu, tvrdíte-li, že tuto lhůtu bude zapotřebí prodloužit a současně umožnit, aby záložníci zaplatili činži v měsíčních splátkách.

Dobrý přítel z říše štěstí:

LOS ČESKO-SLOVENSKÉ TŘIDNÍ LOTERIE

Přináší velké možnosti výhry a bohatství.

50 % losů musí vyhrát.

ŠVEHLA VE FOTOGRAFII

OBRÁZKOVÉ ALBUM věnované
památce státníka a krásného člověka.
KNIHA POSILUJÍCÍ A POTĚŠUJÍCÍ

Předmluvu napsal RUDOLF HALÍK

Dokonale upravená a vázaná za Kč 75.-

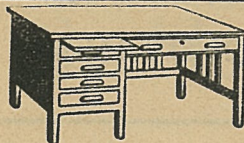
Dodá každý knihkupec!

ORBIS - PRAHA XII - FOCHOVA 62

Vývoz z nového Československa na postupu! Jedním z výrobků, které získávají našemu průmyslu dobré jméno v cizině, je známé léčebné slunce PERIHEL, které se vyvážá již do 21 cizích států. Je velmi rozšířeno v norských zemích, což je zvlášť pozoruhodné, poněvadž země jako Švédsko a Norsko mají velmi vyspělý elektrotechnický průmysl, takže PERIHEL je asi prvním elektrotechnickým přístrojem vůbec, který tam úspěšně konkuruje s cizími výrobky. Ale nejenom v Evropě, také v mnoha zámořských státech obstál československý PERIHEL velmi dobře oproti

ti cizí konkurenci a též do Nizozemské Indie, jižní Afriky, Ameriky a na Filipíny zasíláme značný počet těchto přístrojů. Tím důležitější je pravidelné ozařování se sluncem PERIHEL v našich krajinách, kde máme nedostatek slunce, obzvláště teď v době chřipky a nachlazení. Prospekty zasílá ochotně TELLUX, Praha II., Příkopy 14.

Vezměte čtverec, postavte jej na roh, odřízněte všechny čtyři rohy a dostanete tvar kostek Karo-Francovy, kávoviny, která dává kávě tolik vůně, chuti a barvy.

V sebemenším bytě

získáte

PRACOVNÍM STOLKEM

č. 310

100 cm dlouhým,
65 cm hlubokým

nástroj

POŘÁDKU A POHODLÍ

PRAHA II., Vodičkova 22

14 dní u Borových

K. M. ČAPEK-CHOD:

NEJZÁPADNĚJŠÍ SLOVAN

Vyprávění o podivuhodných dobrodružstvích, která v horečném poblouznění prožil mladý vědec, jehož osud zavál do nejzápadnějšího kouta Šumavy.

12 Kč, váz. 20 Kč

VIKTOR DYK:

PÍSEŇ O VRBĚ

Soubor básnických kouzelných a dějově originálních próz, které Viktor Dyk psal v letech 1897-1908.

25 Kč, váz. 37 Kč

VÍTĚZSLAV NEZVAL:

PRAŽSKÝ CHODEC

Kniha, v které se básník vroucně vyznává ze své lásky k městu svých snů, jež mu učarovalo přepestřím životem svých uliček, starobylých zákoutí i moderních čtvrtí.

20 Kč, váz. 32 Kč

W. SHAKESPEARE:

VEČER TRÍKRÁLOVÝ

Jedna z nejkouzelnějších komedií nesmrtného dramatika. — Přeložil E. A. Saudek a doslov napsal V. Mathesius.

10 Kč, váz. 16 Kč

DODÁ KAŽDÝ KNIHKUPEC

FR. BOROVÝ

EVERSHARP

elegantní plnicí pera a plnicí tužky

Gentleman užívá jen
dorského tvaru
se zlatou špičkou
přizpůsobitelnou
pro devatero
tvrdostí

THE WAHL COMPANY, Chicago U. S. A.

Koupíte ve všech odborných závodech

Generální zástupce pro ČSR

Kettner a Poláček

Praha II., Vodičkova 7

Telefon 274-68

nové knihy

DOBROVOLNÝ B.: Jak se užívané v novém Československu. 17×12 cm, 50 stran Brož. Kč 3.—

KOREJS JOSEF — KOREJSOVÁ HELENA: Slovník našich dějin. S předmluvou dr. Václava Příhody. 19,5×13 cm, 121 stran. Brož. Kč 23.—

SIRIUS: Tragedie národa. Kapitoly o zahraniční politice česko-slovenské. 23×15 cm, 125 stran. Brož. Kč 20.—

SIR NORMAN ANGELL: Peace with the dictators? 20,5×13,5 cm, 328 stran. Váz. Kč 60.—

SNOW EDGAR: Secret agent of Japan. 22,5×14 cm, 287 stran. Váz. Kč 84.—

GEORGE PIERRE: Géographie économique et sociale de la France. Avec six cartes. 21×14 cm, 272 stran. Brož. Kč 20.—

OLIVER-MARTIN FR.: L'organisation corporative de la France de l'ancien régime. 25×16 cm, 565 stran. Brož. Kč 80.—

KIPPENBERG: Rilke. Ein Beitrag. 20,5×12,5 cm, 354 stran. Váz. Kč 75.—

THIEL RUDOLF: Männer gegen Tod und Teufel. Aus dem Leben grosser Aerzte. 22×14 cm, 413 stran. Váz. Kč 75.—

F. TOPIČ, knihkupectví, Praha I., Národní 11
a

FR. BOROVÝ, akademické knihkupectvo,
Bratislava, Dunajská 21

Když běží motory, jde všechno vpřed . . .

a motory se již rozbíhají. Již zase zvoní telefon a dochází pošta od těch, kdo přešli od úvah k činům a kupují automobily. Vědí, že v příští době bude zapotřebí rychlosti a pohotovosti více, než kdykoliv před tím. Proto bude třeba automobilů. Roztočme jejich motory. Musíme dávat práci druhým, abychom jim dostali sami. Automobily Praga jsou pro Vás připraveny. Nezmarané, hospodárné a spolehlivé.

Dodáváme ihned ze skladu

automobily Praga Lady a Piccolo a nákladní vozy o nosnosti 1, 1,5 a 2,5 tuny. Nákladní automobily o větší nosnosti s krátkou dodací lhůtou. Placení nebude činit obtíž, protože přijímáme jako platy na všechny vozy — nové i ojeté — i vklady, vázané moratoriem. Do nového budování nový automobil.

PRAGA vůz na statisíce kilometrů

ČESKOMORAVSKÁ-KOLBEN-DANĚK a. s. automobilní odd.
PRAHA-KARLIN, KARLOVA 22
TELEFONY 320-51 a 386-41

Z NAŠÍ HROUDY

vyrostly po prvé čekankové kořeny již před půl stoletím. Byly to první zdařilé pokusy Pardubické Franckovky o pěstování čekanky u nás. Od té doby náš rolník vydělal stamiliony na pěstování čekanky pro Pravou Franckovku. Hluboko v naší půdě tkví po celá desetiletí kořeny Franckovky. Poctivá služba vydobyla důvěru milionů rodin jejím výrobkům: Karo-Franckovce a Perole.

TO JSOU FAKTA, JEŽ MUSÍ KAŽDÝ UZNATI!

Přítomnost

**JAKO VÁNOČNÍ DAR
ZA 100 Kč**

kteřé můžete platit ve čtvrtletních lhůtách, poskytnete svým přátelům dar, z něhož budou mít radost 52 týdnů. — O vašem rozhodnutí obdrží obdarovaný zprávu

VKUSNĚ UPRAVENÝM TISKOPISEM

Na přání zařídíme vše vaším jménem a zašleme adresátovi zprávu, zároveň s posledními čísly letošního ročníku zdarma.

ADMINISTRACE »PŘÍTOMNOSTI«

Kraus a spol., krejčovský atelier, Praha II., Panská 10, označuje svým váženým zákazní-
kům, že právě došly zásilky skvělých moderních anglických látek.

perihelium

hřát se z rána
denní zvyk je
Buriana.

Nahradí mi letní klima,
ať je podzim nebo zima.
Radostí mi skýtá mnoho,
věřte tomu, moje slovo.
S úctou

Vlasta Jurian
(opálen jak indian).

o další tisíce spokojených zákazníků, u nás i za hranicemi, je používají. Vyšedojte si nezávazně zaslání prospektů a lékařských dobrozdání. Cena nezvýšená - Kč 1.350.- výhodně aplátky.

TELLUX PRAHA II., NA PŘÍKOPE 14
TELEFON 201-25